

Madekosken ja Pikkaralan luontoselvitys 2022

Oulun kaupunki

Päiväys	22.12.2022
Tekijä	Juha Kiiski
Tarkastaja	Jaakko Kullberg

Sisällys

1	Tiivistelmä	1
2	Johdanto	3
3	Aineisto ja menetelmät	4
3.1	Selvitysalueet	4
3.2	Maastonselvitykset	5
3.2.1	Pesimälinnustonselvitys	5
3.2.2	Luontotyytit ja kasvillisuus	6
3.2.3	Soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV lajeille	6
3.3	Aiemmat tiedot ja selvitykset kaava-alueella	7
3.3.1	Madedoski	7
3.3.2	Pikkarala	9
4	Tulokset Madedoski	9
4.1	Pesimälinnusto	9
4.1.1	Huomionarvoiset pesimälajit	12
4.1.2	Linnustollisesti arvokkaat alueet	14
4.1.3	Aiemmat tiedot alueen linnustosta	16
4.2	Luontotyytit ja kasvillisuus	17
4.2.1	Yleiskuvauk	17
4.2.2	Arvokkaat luontotyyppikuviot	22
4.2.3	Luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain luontotyytit	27
4.2.4	Uhanalaiset tai muu huomionarvoinen lajisto	28
4.2.5	Vieraslajit	28
4.3	Soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeille	32
5	Tulokset Pikkarala	36
5.1	Pesimälinnusto	36
5.1.1	Huomionarvoiset pesimälajit	38
5.1.2	Linnustollisesti arvokkaat alueet	39
5.1.3	Aiemmat tiedot alueen linnustosta	40
5.2	Luontotyytit ja kasvillisuus	40
5.2.1	Yleiskuvauk	40
5.2.2	Arvokkaat luontotyyppikuviot	46
5.2.3	Luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain luontotyytit	51
5.2.4	Uhanalaiset tai muu huomionarvoinen lajisto	51
5.2.5	Vieraslajit	51
5.2.6	Soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeille	52
6	Maankäytön suositukset	55

7	Viitteet	56
---	----------------	----

1 Tiivistelmä

Madedosken ja Pikkaralan alueille laadittiin luontoselvitys kesäkuussa 2022. Työ käsitti kummallakin alueella yhden käyntikerran linnustokartoituksen, yleispiirteisen luontoselvityksen sekä arvioinnin alueen soveltuvuudesta luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeille.

Madedosken alueella huomionarvoisista lintulajeista kaava-alueella esiintyy erittäin uhanalaiset (EN) tervapääsky, räystäspääsky ja varpunen, vaarantuneista (VU) haarapääsky ja silmälläpidettävistä (NT) kuovi, harakka ja punavarpuksen. Linnustoltaan paikallisesti arvokkaita alueita ovat Lukantien varren tila ja Marttilan tila peltoineen.

Madedosken alueen metsät ovat pääasiassa voimakkaasti käsiteltyjä tai kulttuurivaikutteisia reunusmetsiä tai sekundäärisiä, entisten pelto- maiden lehtoja. Alueelta rajattiin paikallisesti arvokkaiksi tai joitakin luontoarvoja käsittäviksi kuvioksi neljä kohdetta. Kohteet käsittävät joitakin arvokkaita luonnonpiirteitä sisältäviä metsäkuvioita sekä Marttilan tilan jokivarren hyvin pienialaisen matalakasvuisen rantaniityn. Kansallisesti haitallisista vieraslajeista alueella esiintyy ainakin komealupiinia, kurturuusua ja jättitattaria. Puutarhakarkulaisena alueella esiintyy lisäksi keltakurjenmiekkaa.

Selvitysalueelta tunnistettiin muutama liito-oravalle jokseenkin soveltuva metsikkö. Alueen rakennuskannassa on lepakoille soveltuvia rakennuksia ja alueelta löydettiin yksi lepakoiden lisääntymis- tai talveh- timispaikaksi mahdollisesti soveltuva vaja/kellari.

Pikkaralan alueella huomionarvoisista lintulajeista kaava-alueella esiin- tyvät erittäin uhanalaiset (EN) räystäspääsky ja varpunen,

vaarantuneet (VU) töyhtötiainen ja haarapääsky ja silmälläpidettävistä (NT) lajeista kuovi, västäräkki, pensaskerttu, harakka, punavarpunen. Eteläosan hevostilan ympäristö on ainoa linnustoltaan paikallisesti arvokas alue. Petolinnuista alueella pesi varpushaukka.

Pikkaralan alueella vallitsevat tuoreiden ja kuivahkojen kankaiden taalousmetsät, ojitetut suot ja metsittyneet pellot. Alueelta rajattiin paikallisesti arvokkaiksi tai joitakin luontoarvoja käsittäviksi kuvioksi viisi kohdetta. Kohteet käsittävät joitakin arvokkaita luonnonpiirteitä sisältäviä metsäkuvioita sekä yhden kangaskorven. Alueelta ei löydetty kansallisesti haitallisia vieraslajeja. Puutarhakarkulaisena alueella esiintyy keltakurjenmiekkaa.

Kaava-alueelta tunnistettiin yksi liito-oravalle soveltuva metsikkö. Lisäksi alueen rakennuskannassa voi esiintyä lepakoita.

2 Johdanto

Oulun kaupunki suunnittelee asemakaavoituksen käynnistämistä Oulujokivarressa sijaitsevilla Madedosken ja Pikkaralan alueilla. Asemakaavoituksen lähtötiedoksi alueille tehtiin luontoselvitys kesällä 2022. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa luontoarvoiltaan keskeiset alueet, jotka voidaan jatkosuunnittelussa ottaa huomioon ja laatia tarvittavat lisäselvitykset asemakaavoituksen käynnistyessä ja kaavarajausten tarkennuttua.

Kuva 2.1 Madedosken ja Pikkaralan selvitysalueiden sijainti.

Luontoselvitys käsitti kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen, pesimälinnustoselvityksen sekä arvioinnin alueen soveltuvuudesta luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeille. Pesimälinnustoselvitys tehtiin yhden käyntikerran sovellettuna kartoituslaskentana. Kaikki maastoselvitykset

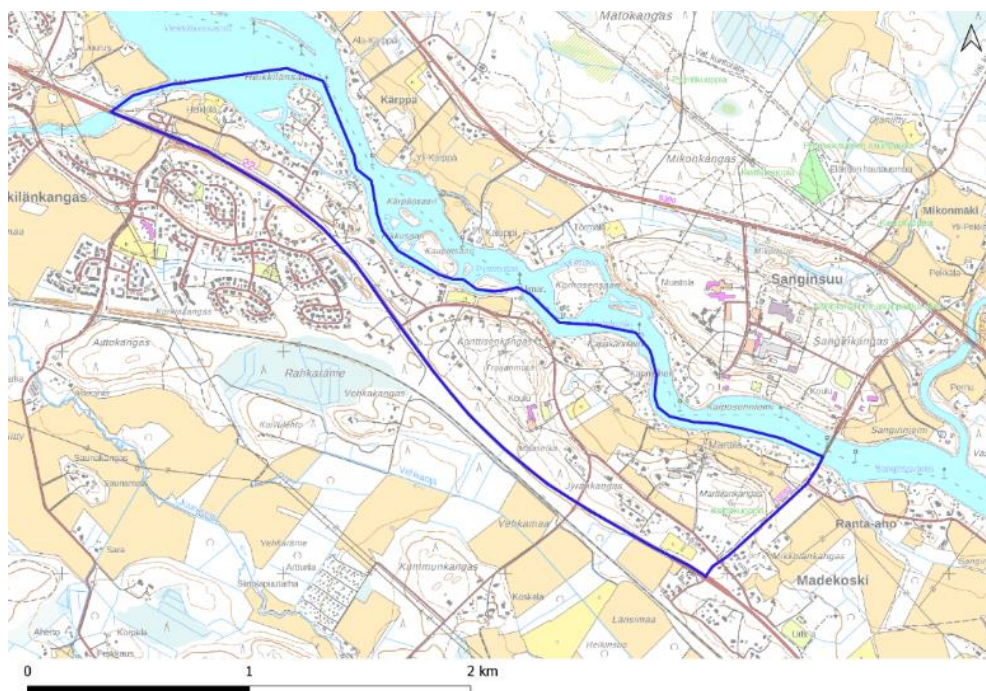

tehtiin 14.-17.6.2022 välisenä aikana. Selvitysalueet sijaitsivat Oulujo-
kivarressa, Madekosken alue noin 8 kilometriä Oulun keskustasta kaak-
koon ja Pikkarala noin 16 kilometriä Oulun keskustasta kaakkoon (Kuva
2.1). Vuoden 2022 selvityksestä vastasi biologi, FM Juha Kiiski (Sitowise
Oy).

3 Aineisto ja menetelmät

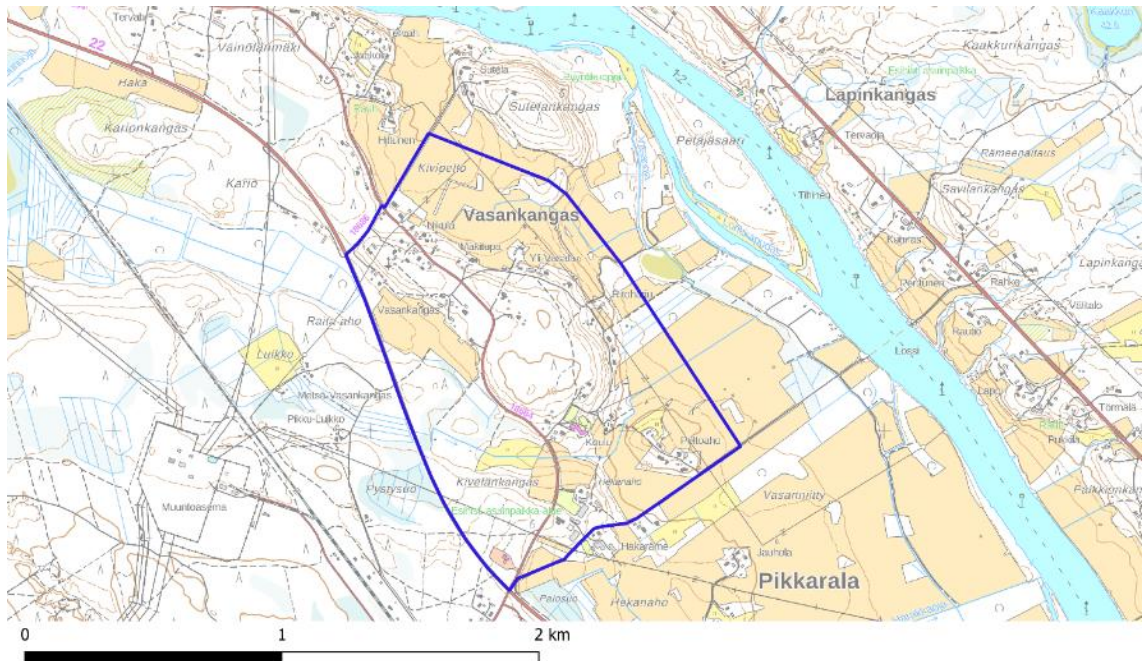
3.1 Selvitysalueet

Madekosken selvitysalueen (Kuva 3.1) rajoina olivat lännessä/lounaassa Kainuuntie sekä Hirosenoja ja idässä/koillisessa Oulujoki ja Madekoskentie. Oulujokivarren saarista selvitysalueeseen sisältyi ainoastaan Heikkilänsaari, johon on tieyhteys. Madekosken selvitysalueen laajuus on yhteensä noin 141 hehtaaria, josta tosin merkittävä osa on pihapiirejä. Pihapiirien alueita ei selvitetty.

Kuva 3.1 Madekosken selvitysalueen raja.

Pikkaralan selvitysalueen (Kuva 3.2) rajoina olivat lännessä Kainuuntie, luoteessa Sutelantie ja etelässä Lossirannantie. Idässä raja kulki pelto- ja metsäalueiden poikki. Pikkaralan selvitysalueen laajuus on yhteensä noin 146 hehtaaria.

Kuva 3.2. Pikkaralan selvitysalueen raja.

3.2 Maastoselvitykset

Kaikki maastoselvitykset tehtiin 15.-17.6.2022 välisenä aikana.

3.2.1 Pesimälinnustoselvitys

Selvitysalueiden pesimälinnustoselvitykset tehtiin yhden käyntikerran kartoituslaskentana 15.-17.6.2022. Pikkaralan alueen maastoselvitys tehtiin 15.6. ja Madedosken maastoselvitys 16.-17.6.

Selvitys tehtiin aamuisin klo 4-10.30 välisenä aikana. Linnustokartoitusta tehtiin ainoastaan siihen soveltuvassa säässä. Sää

maastokäynneillä oli vaihteleva: 14.-15.6. +5-18 °C, pilvisyys 1-4/8, tuuli 0-2 m/s, ja 16.6. +5-10 °C, pilvisyys 8/8, tuuli 2-4 m/s, noin klo 7 alkaen jatkuvampaa sadetta. Madedosken osalta 17.6. laskenta-aamun aikana laskenta jouduttiin sateen takia keskeyttämään. Laskenta keskeytettiin selvitysalueen läntisimmässä osassa, joka oli selvitetty kuitenkin jo edellisen aamupäivän lopulla.

3.2.2 Luontotyytit ja kasvillisuus

Luontotyyppien ja kasvillisuuden kartoituksessa selvitysalueet kuljetttiin läpi siten, että alueella esiintyvistä luontotyyteistä saatiin luotettava käsitys. Alueella esiintyvien luontotyyppien lisäksi maastokäynnillä pyrittiin erityisesti selvittämään alueen maankäytön suunnitteluun vaikuttavia kohteita, kuten luonnonsuojelulain 29 §, metsälain 10 § tai vesilain 11 § mukaisia luontotyypperejä tai muita huomionarvoisia luontotyyppikohteita. Selvityksen luontotyytit on pyritty luokittelemaan tuoreimman luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin (Hyvärinen, ym. 2019) mukaisesti. Käytännössä etenkin asuinalueiden ja teiden ympäristössä monet kasvillisuuskohteet ovat vaikeasti määriteltävissä. Näillä monesti kulttuurivaikutteiset pientareiden lajit ja häiriöalueilla esiintyvät lajit valtaavat alaa esimerkiksi metsäkasveilta. Lisäksi kaupunkialueille on tyyppillistä entisten avomaiden muuttuminen kasvillisuudeltaan epäselväksi tai esimerkiksi sekundääriseksi lehtokasvillisuudeksi.

3.2.3 Soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV lajeille

Selvitysalueen soveltuvuutta liitteen IV (a) on arvioitu sekä lajien levinneisyyden että lajien elinympäristövaatimusten pohjalta. Usealla lajilla levinneisyys ei kata kuin osan Suomesta, eikä siten ulotu selvitysalueelle. Tältä osin levinneisyydeltään selvemmissä tapauksissa lajeja

on jätetty tarkastelun ulkopuolelle (mm. matelijat, osa perhosista, korrennoista). Liitteen IV (a) lajien elinympäristövaatimuksia on esitetty muun kirjallisuuden ohella mm. ympäristöministeriön vuoden 2017 julkaisussa (Nieminen & Ahola 2017).

Käytännössä arviointi rajoittui viitasammakolle, liito-oravalle ja lepakkoille soveltuvien kohteiden tunnistamiseen.

3.3 Aiemmat tiedot ja selvitykset kaava-alueella

Etenkin lintuhavaintojen osalta Lajitietokeskuksen havainnoissa on myös vanhoja havaintotietoja. Pääosa havainnoista on 2010-luvulta, mutta vanhimmat lintuhavainnot 1990-luvulta (mm. useimmat hömötiaishavainnot Madekoskella – tosin 2022 tehtiin hömötiaishavainto samalta alueelta).

3.3.1 Madekoski

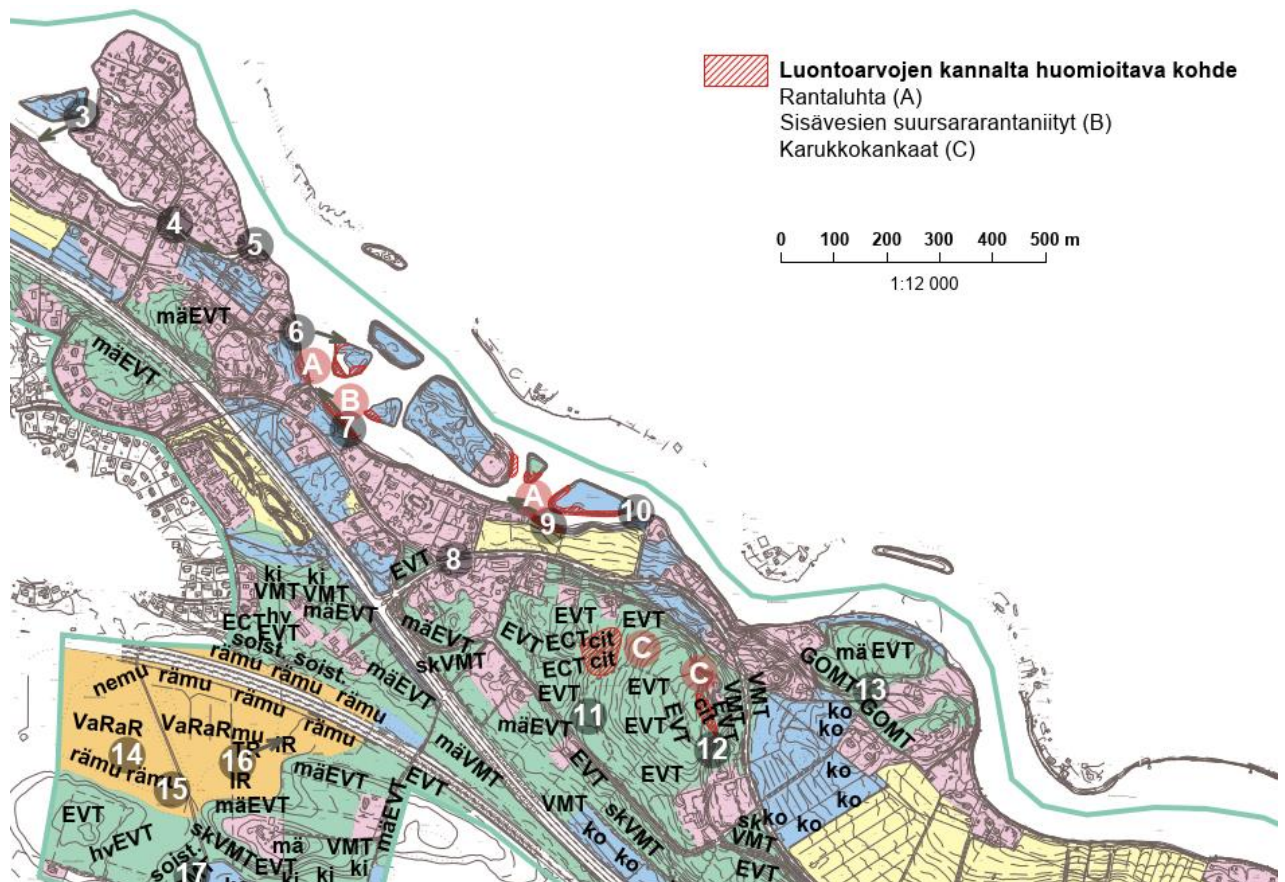
Lajitietokeskuksen tietopyynnön (9.5.2022) mukaan Madekosken alueelta on tehty seuraavia huomionarvoisten lajien havaintoja:

- Sammakonleinikki (NT): vanha tunnettu esiintymä tarkistettu itäisimmän osan jokirannasta 1996. Ei löydetty. Kohde sijaitsee piha-alueen ranta-alueella.
- Keltakurjenmiekka: Hiironenjoen varrella ja keskiosan viljelysmailla muutamia havaintoja

Linnuston osalta alueella on aiemmin havaittu mm. hömötiaista (EN), töyhtötiaista (VU), viherpeippoja (EN) ja kuovia (NT). Viherpeipon uhanalaisuus on seurausta lajia aiemmin kohdanneesta virusepidemiasta ja sen kannat ovat jo kasvussa. Muiden lajien vähenemisen syy on niille sopivan elinympäristön väheneminen.

Madedosken selvitysalue on kuulunut vuonna 2011 valmistuneen Madedosken I osa-alueen asemakaavan luontoselvitykseen (Pöyry 2011), jossa selvitettiin alueen luontotyyppejä. Selvityksessä tunnistettiin huomioitaviksi kohteiksi (Kuva 3.3) Oulujokivarren rantaluhta (A) ja suursaraniitty (B) sekä Konttisenkankaan kaksi karukkokankaan kuviota (C).

Kuva 3.3. Vuoden 2011 luontoselvityksen huomionarvoiset kasvillisuuskohteet (Kuvaote, Pöyry 2011).

3.3.2 Pikkarala

Lajitietokeskuksen tietopyynnön (9.5.2022) mukaan Madedosken alueelta on tehty seuraavia huomionarvoisten lajien havaintoja:

- Rautanokkonen (NT): esiintymä kirjattu 1992 koillisosan kärrypolulta (havainnon tarkkuus 1000 m).

Linnuston osalta alueella on aiemmin tehty hajahavaintoja seuraavista lajeista: törmäpääsky (EN), naurulokki (VU), haarapääsky (VU) ja västäräkki (NT) sekä kanahaukka (NT).

4 Tulokset Madedoski

4.1 Pesimälinnusto

Madedosken alueen pesimälajistossa vallitsevat Oulun seudun runsaat ja yleiset metsä- ja kulttuurilajit. Harvalukuiset tai huomionarvoiset lajit edustavat pääasiassa kulttuurivaikutteisempaa lajistoa tai viljelysten pesimälinnustoa. Metsäpinta-alan laajuudesta huolimatta alueelta ei havaittu juurikaan harvalukuisempaa metsälajistoa (mm. metsätiaiset, puukiipijä, närhi).

Sorsalinnuista jokivarressa havaittiin ainoastaan sinisorsa ja telkkä. Kahlaajista alueella havaittiin rantasipi, metsäviklo, kuovi, töyhtöhyppä sekä meriharakka. Kuovipareja oli Hirosenojan varrella ja Marttilan pelloilla yhteensä 2-3. Hirosenojan reviiri saattaa sijaita kauempanakin selvitysalueesta (ruokailevia). Meriharakka havaittiin alueella ruokailevana ja laji saattaa pesiä muualla jokivarren alueella. Haara-, räystääs- ja tervapääskyn esiintyminen painottui hevostallien

ympäristöön, joskaan tervapääskyn pesäpaikoista ei saatu tarkempaa tietoa.

Metsien indikaattorilajeista alueella havaittiin ainoastaan leppälintua, tilitalttia ja lehtokerttua. Tulos oli sikäli niukka, että etenkin selvitysalueen keskiosissa metsiä on pinta-alallisesti melko runsaasti. Edustavaa tai iäkkäämpää metsää on kuitenkin säästynyt ainoastaan hyvin pieninä kuvioina Konttisentien varrella. Mm. laajimmat Konttisenkankaan ja Madekoskentien varren metsät olivat yksipuolisina metsiköinä varsin vähälajisia. Petolintuja alueelta ei havaittu lainkaan.

Selvitysalueella tehtiin havaintoja yhteensä pesiväksi tai mahdollisesti pesiväksi tulkittavasta 40-41 lintulajista (Taulukko 1). Linnustoltaan edustavampia kohteita olivat itäosan Marttilan pellot tiloineen sekä länsiosan Lukantien varren alueet. Kummallakin kohteella uhanalaisten lajien (mm. pääskyt, varpunen) esiintymistä selittänee hevosten pito kiinteistöillä/tiloilla. Tosin Lukantiellä hevosten pidosta ei ole täyttä varmuutta (tallin näköisiä rakennuksia) ja pääskyjen menestystä voi selittää jokivarren runsaat surviaissääskipopulaatiot. Marttilan alueelle huomionarvoisia lajeja havaittiin muita kohteita runsaammin.

Selkeästi ruokailuvieraina tai ylilentäneinä alueella havaittiin mm. kalalokki, naurulokki, naakka ja korppi.

Taulukko 1. Madedosken linnustoselvityksessä havaitut lajit. Parimäärä on esitetty vain harvalukuisemmista tai suojelullisesti huomionarvoisista lajeista. UH = lajin kansallinen uhanalaisluokitus. NT = silmäläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen. Tyhjät vastaavat luokkaa LC = elinvoimainen.

Laji	UH	Havaitut parit	Pesiminen	Lisätietoa
sinisorsa		1	+	
telkkä		1	+	
lehtokurppa		2	+	
meriharakka		1	+/-	ruokaileva, pesintä epävarma
töyhtöhyppä		-	-	22 levähtäjäparvi
kuovi	NT	1-2	+	varoittelevia Marttilassa
metsäviklo		1	+	
rantasipi		1	+	
sepelkyyhky		+	+	
käpytikka		+	+	2 reviiriä
tervapääsky	EN	2	+	
haarapääsky	VU	4	+	
räystäspääsky	EN	4-7	+	runsain Marttilan tilalla
metsäkirvinen		+	+	
västaräkki	NT	+	+	
punarinta		+	+	
leppälintu		2	+	pihoilla/pihojen lähellä
mustarastas		+	+	
räkättirastas		+	+	
laulurastas		+	+	
punakylkirastas		+	+	
lehtokerttu		+	+	vain muutama reviiri
hernekerttu		+	+	
pajulintu		+	+	
tiltalti		6	+	5 reviireistä keskiosissa
hippiäinen		+	+	harvinainen keskiosassa
harmaasieppo		+	+	

kirjosieppo		+	+	
hömötiainen	EN	1	-	jokivarren pieni saari
sinitiainen		+	+	
talitiainen		+	+	
kottarainen		1	+	
harakka	NT	6	+	
naakka		+	+	mahdollisesti pesivänäkin
varis		+	+	
varpunen	EN	4-8	+	Lukantie (3-6) ja Marttila (1-2)
pikkuvarpunen		+	+	Lukantie ja Hirosenojan pato
peippo		+	+	
viherpeippo	EN	1	+	Marttila
vihervarpunen		+	+	Vain muutama reviiri
punavarpunen	NT	1	+	Heikkilänsaarentie
punatulkku		2	+	
keltasirkku		+	+	

43 lajia, joista 40-41 selvitysalueella pesiviä

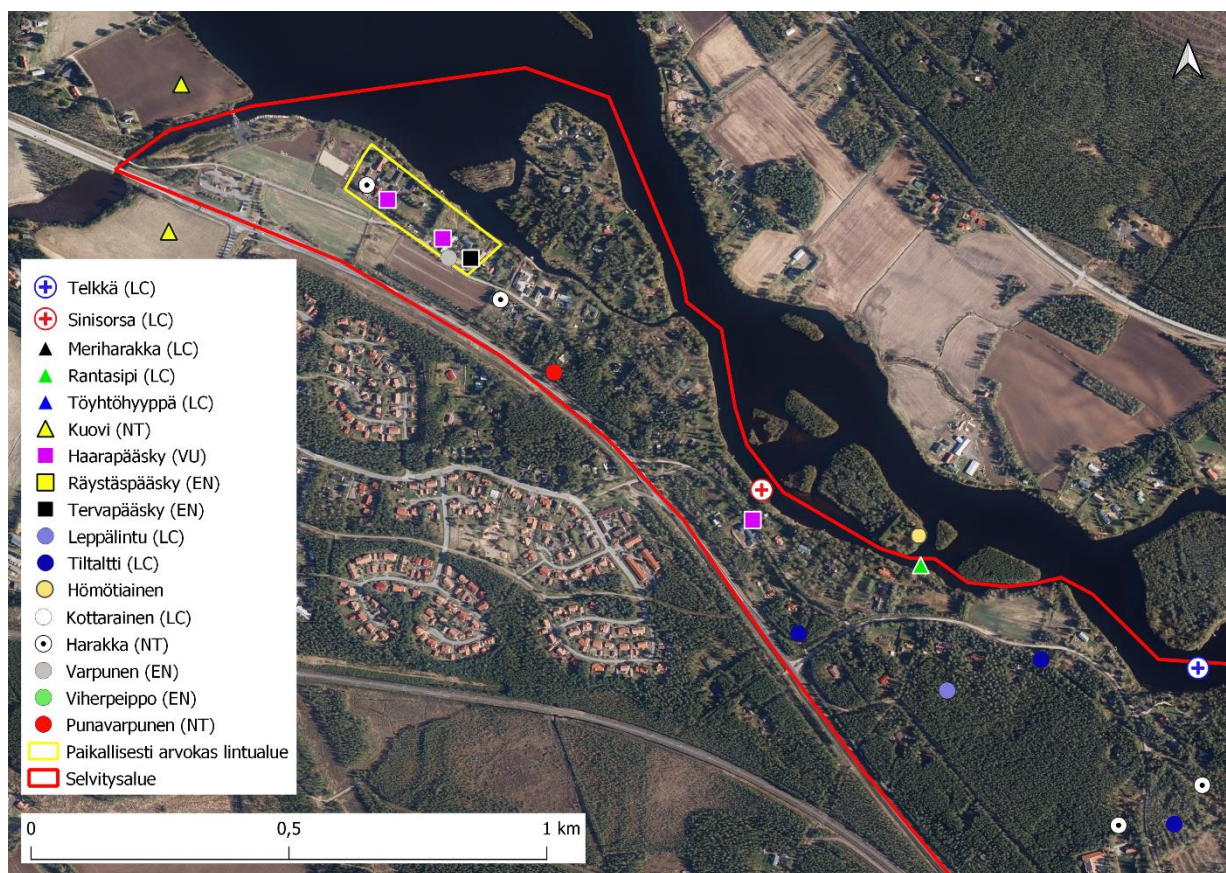
4.1.1 Huomionarvoiset pesimälajit

Selvitysalueen lajeista tervapääsky, räystäspääsky, varpunen ja viherpeippo ovat erittäin uhanalaisia (EN) lajeja, haarapääsky vaarantunut (VU) ja kuovi, harakka ja punavarpunen silmälläpidettäviä (NT). Pääskyjen ja varpusten parimääräarviot ovat varovaisia (varpusilla oli jo maastopoikueet).

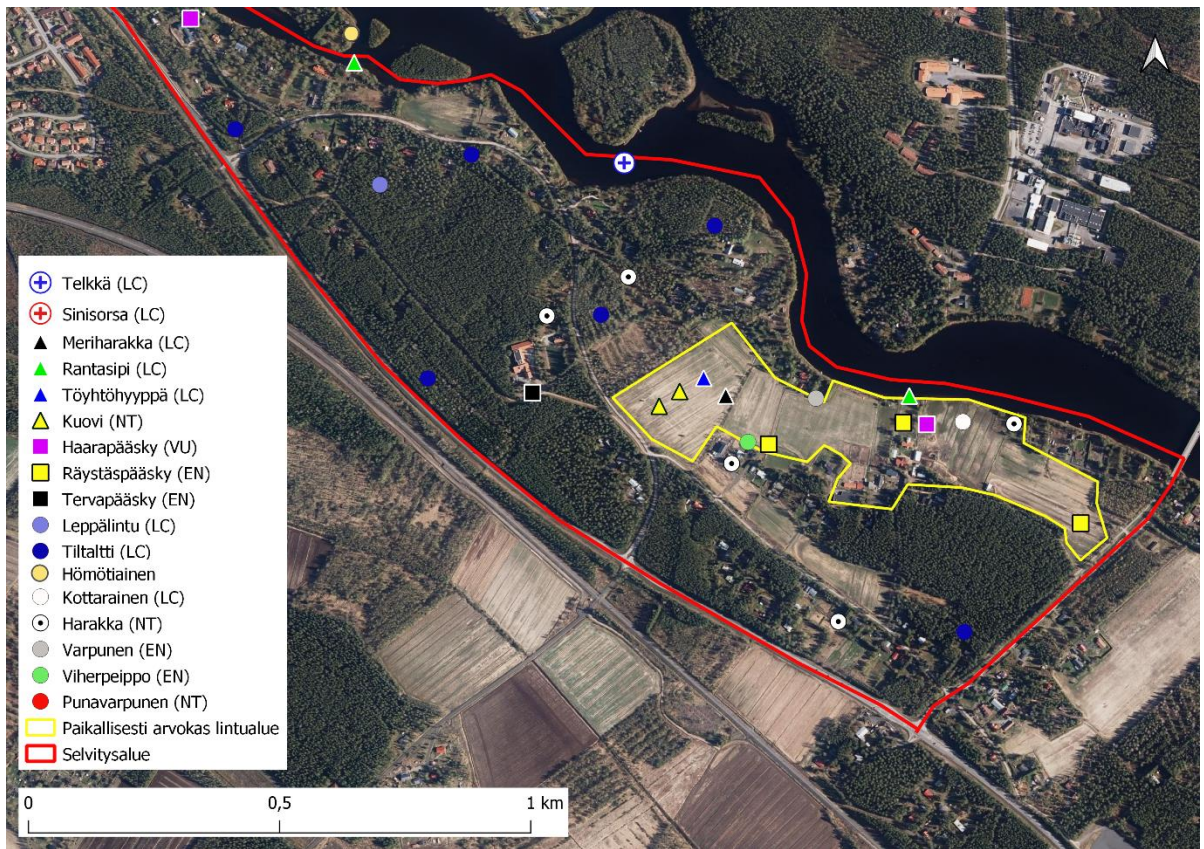
Muita alueen harvalukuisempia lajeja olivat jokivarren rantasipi, Marttilan pelloilla tavatut töyhtöhyypät (22 ruokailevaa, todennäköinen kesäkuinen muuttoparvi), meriharakka, leppälintu, tiltalti ja kottarainen.

Erittäin uhanalainen (EN) hömötiainen havaittiin ainoastaan jokivarren saaresta (Kaupinsaaren länsipuolella, selvitysalueen ulkopuolella).

Kuva 4.1. Selvitysalueen länsiosan huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat/reviirit ja Lukantien varren paikallisesti arvokas lintualue.

Kuva 4.2. Selvitysalueen itäosan huomionarvoisten lintulajien havaintopaikat/reviirit ja Marttilan paikallisesti arvokas lintualue.

4.1.2 Linnustollisesti arvokkaat alueet

Selvitysalueelta rajattiin kaksi linnustoltaan paikallisesti arvokasta aluetta. Kummallakin kohteella oletetaan olevan hevosten pitoa (ainakin Marttilassa on varmuudella), joka selittäisi osaltaan lajien esiintymistä. Nykyisin etenkin voimakkaasti vähentyneillä pääskyillä eläintilat ovat tärkeitä pesimisalueita.

Marttilan tila ja pellot

Kuva 4.3. Marttilan tilaa. Hevostilat ovat nykyään tärkeitä elinympäristöjä mm. uhanalaisille pääskyille.

Marttilan tilalla pidetään ainakin hevosia, mikä selittää ainakin haara-pääskyn (VU, 1 pari), räystäspääskyn (EN, 4-7 paria) ja varpusen (EN, 1-2 paria sähkötolpassa) esiintymistä. Lisäksi alueella pesii 1-2 paria kuoveja (NT), harakka (NT), rantasipi, viherpeippo (EN) ja kottarainen. Ainakin pelloilla on lisäksi paikallista merkitystä ainakin kahlaajien ruokailualueena (meriharakka, töyhtöhyppä, kuovi).

Lukantien varsi

Lukantien rajausta on esitetty kuvassa 4.1. Linnustollinen arvo perustuu uhanalaisten haara- ja tervapääskyn sekä varpusen esiintymiseen

Lukantien varren kiinteistöillä. Lukantiellä arvioitiin olevan 3-5 varpusparia (EN), mutta lukumäärä on suuntaa-antava arvio, koska poikueet olivat jo maastossa. Haarapääskystä (VU) tehtiin kaksi havaintoa ja tervapääskyistä (EN) yksi havainto. Lisäksi alueella on 1-2 harakan (NT) reviiriä.

4.1.3 Aiemmat tiedot alueen linnustosta

Lajitietokeskuksen tietokantaotteen mukaan alueella on havaittu myös haapanaa (VU) Hirosenojan varrella sekä töyhtötiaista (VU) ja närheä (NT) selvitysalueen keskiosien metsäalueella. Pöyryn Madedosken I osa-alueen asemakaavaa koskevan luontoselvityksen (2011) tiedot pohjautuivat puolestaan Oulun kaupunkilintuatlaksen havaintotietoihin. Pöyryn selvityksessä alueen runsaina lajeina on mainittu mm. vuonna 2022 kokonaan havaitsematta jääneet peltosirkku ja kuusitiainen. Muista mainituista lajeista tämän selvityksen selvitysalueelle on tulkittavissa mm. tukkakoskelo, jota ei tässä selvityksessä havaittu. Moni lintuatlashavainnoista on koskenut todennäköisesti vuoden 2022 selvitysalueen ulkopuolista lajistoa (mm. selvityksessä mainitut suolajit koskenevat läheisen Rahkarämeen alueen linnustoa tai hajahavainnoja), koska tuolloinen selvitysalue ulottui myös Kainuuntien lounaispuolelle. Peltosirkku saattaa hyvin olla hävinnyt alueelta, johtuen lajin yleisestä pesimäkannan romahtamisesta.

4.2 Luontotyytit ja kasvillisuus

4.2.1 Yleiskuvaus

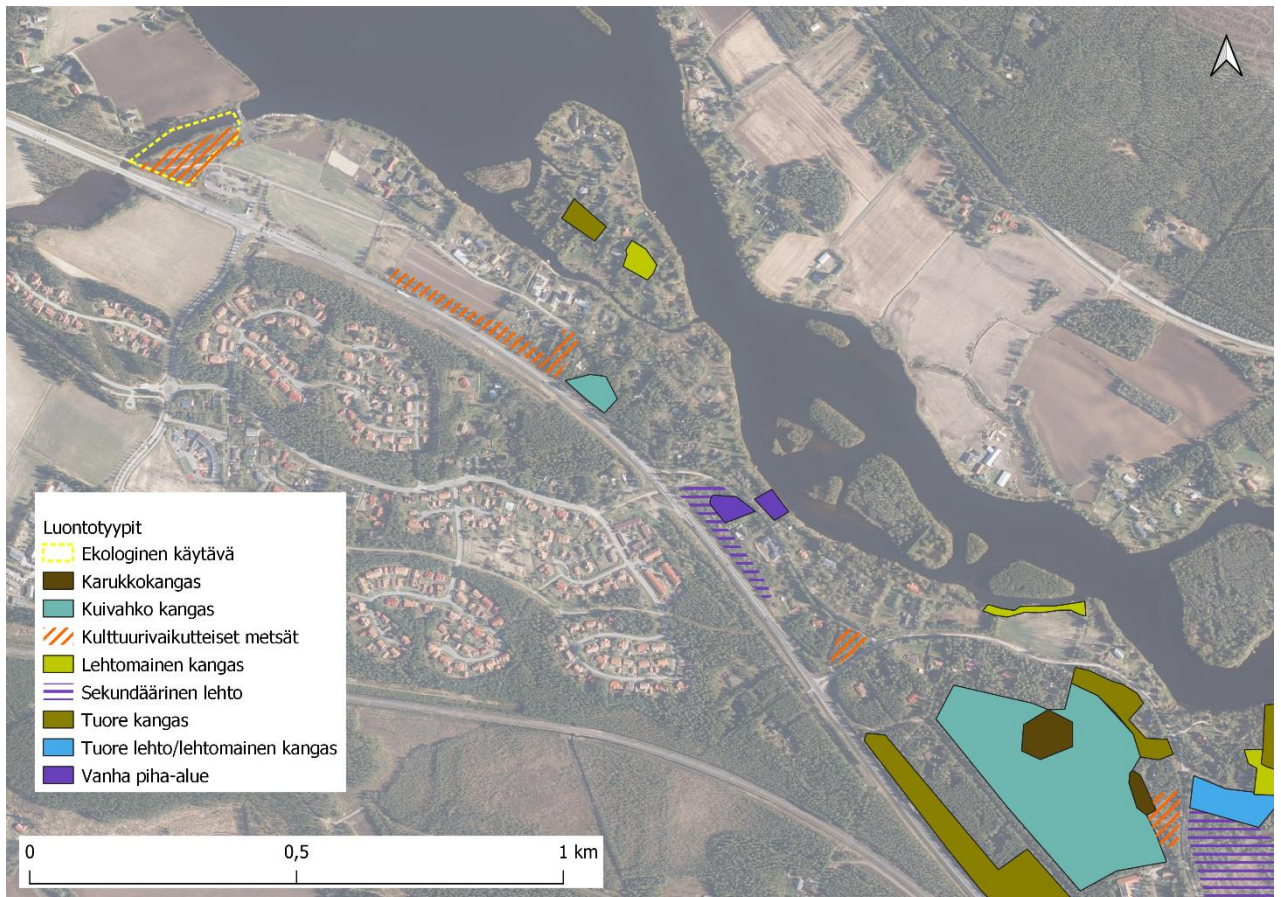
Madedosken selvitysalue jakaantuu luonnonpiirteiltään karkeasti kolmeen osaan: läntiseen Hirosenojan ja Heikkilänsaaren alueisiin, keski-osien Konttisenkankaan seutuun sekä itäosan Marttilan ja itäosan Marttilankankaan alueeseen. Osa-alueet ovat viitteellisiä, eikä niitä ole rajattu kartoille. Koko Madedosken selvitysalueella vallitsevat asuinalueiden ja viljelysten ohella metsät. Valtaosa metsistä on kuitenkin hoidettuja tai puustoltaan nuorehkoja. Lahopuustoa esiintyy lähinnä pienissä kangasmetsien pirstaleissa tai sekundäärisissä lehtipuuvaltaisissa lehdöissa.

Kuva 4.4. Peruskartta vuodelta 1952. Hirosenojan varsi, Oulujokivarsi ja mm. moni nykyisen Kainuuntien (ei kartalla) varren kohde on ollut aiemmin peltona.

Jokivarren kasvillisuus on pääasiassa niukkaa, eikä laajempia vaihtumisvyöhykkeitä juuri esiinny. Alueelta ei tunnistettu varsinaisia niitty- tai ketokohteita tai muita kulttuuriympäristöjen harvinaisempia luontotyyppijä. Keski- ja itäosissa on monin paikoin varsin iäkkäitä mäntyjä tienvarsilla (maisemalliset arvot); mm. Heikkilänsaari, Vanhataival -nimisen tien länsiosa, Konttisentien varsi, Koskenranta, Madedosken koulun ympäristö ja Jyräntien itäosa. Vanhoja mäntyjä ei ole merkitty kartoille.

Kuva 4.5. Madedosken länsiosan luontotyyppikuviot.

Läntisessä osassa vallitsevat asuinalueet ja viljelykset. Alueella sijaitsee myös Hirosenojan pato venerantoinen ja parkkipaikkoineen. Alueen mantereen puolella on varsin niukasti laajempia

kasvillisuuskuvioita ja Heikkilänsaaressa ei käytännössä lainkaan. Hiirosenojan ja Kainuuntien varret ovat vahvasti kulttuurivaikutteisia ja luonteeltaan muuttuneita reunusmetsiä ja pensaikoita. Vain pieni osa havupuuvaltaisista metsistä edustaa kasvillisuudeltaan varsinaista metsäkasvillisuutta. Lätisen osa-alueen arvokohteisiin lukeutuu ainoastaan Hiirosenojan varsi, joka toimii osana vesistöreitien varren ekologista käytävää (myös osana ns. viherkehien ulkokehää).

Keskiosalla, Kontinkankaalla ja sen ympäristössä vallitsevat asutus ja metsät. Viljelyksiä esiintyy vain pienialaisesti jokivarren puolella.

Vaikka metsiä on suhteellisesti runsaasti, edustavia metsäkohteita on alueella varsin vähän. Esimerkiksi alueen laajimmat metsiköt ovat puustoltaan joko varsin nuoria (Kapakanniemi) tai voimakkaasti harvennettuja (Konttisenkangas). Paikallisesti arvokkaita metsiä on alueella melko vähän ja ne ovat pinta-alaltaan pieniä. Kerroksellisuudeltaan, iältään tai lahoppuustoltaan edustavia kohteita sijaitsee ainoastaan Konttisenkankaan koillisosassa sekä Konttisenkankaan ja Kapakanniemen välisellä alueella. Lisäksi paikallisesti arvokkaiksi tulkittavia sekundäärisiä lehtoja esiintyy pienialaisesti asutuksen tuntumassa. Maaselän alueella on tehty hiljattain avohakkuita. Alueelle on jätetty jonkin verran iäkkäämpiäkin mäntyjä kasvavia kuvioita, mutta metsäkohteena säästöosat eivät ole edustavia. Valtaosalla keskiosan metsistä lahoppuuta on hyvin vähän.

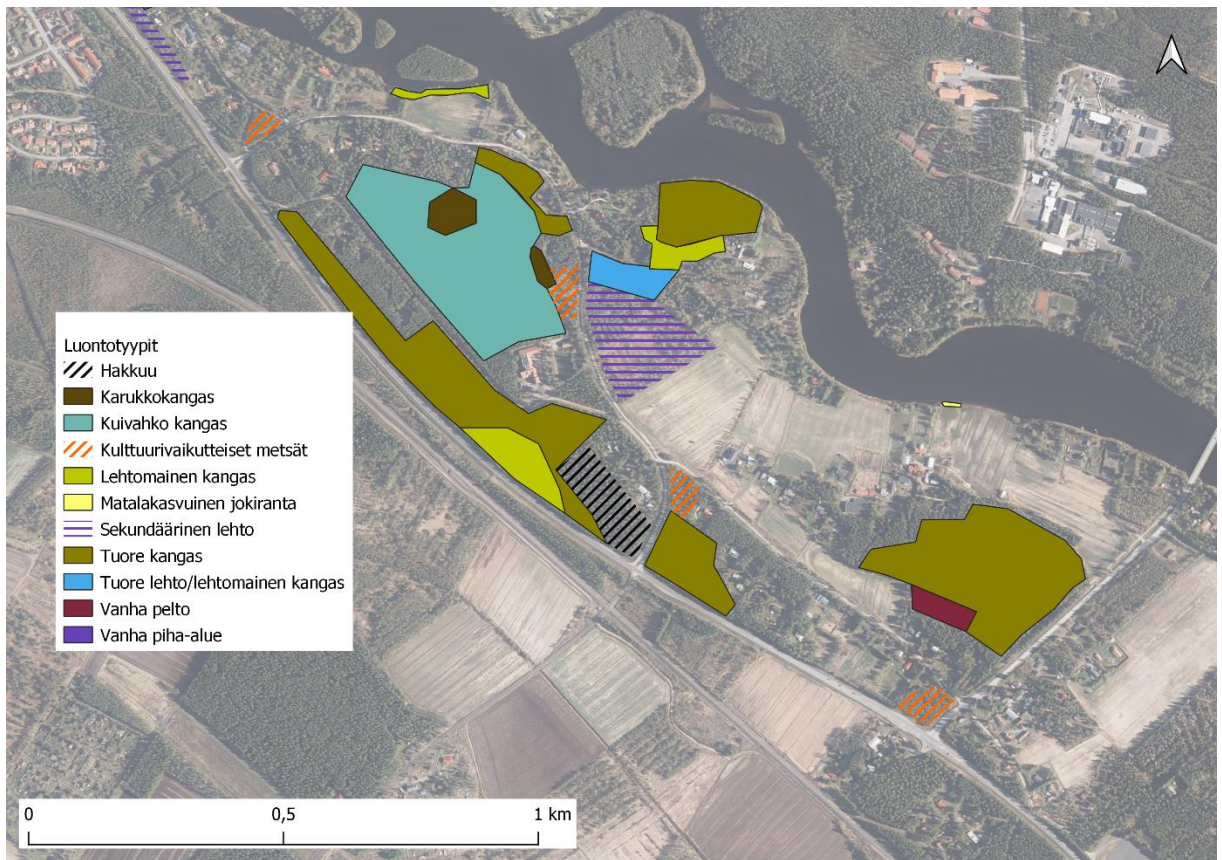

Kuva 4.6. Vanhataival-nimisen tien länsiosan tontinreunalla kasvava mänty lieenee alueen komein.

Osa-alueen metsät vaihtelevat Konttisenkankaan kuivahkon kankaista kulttuurivaikutteiseen lehtokasvillisuuteen. Jokivarresta ei kuvioitu erillisiä luontotyyppejä, koska matala vaihettumisvyöhyke on joko olematon tai hyvin kapea. Osa-alueen tienvarsilla on paikoin hyvin vanhoja mäntyjä (maisemalliset arvot).

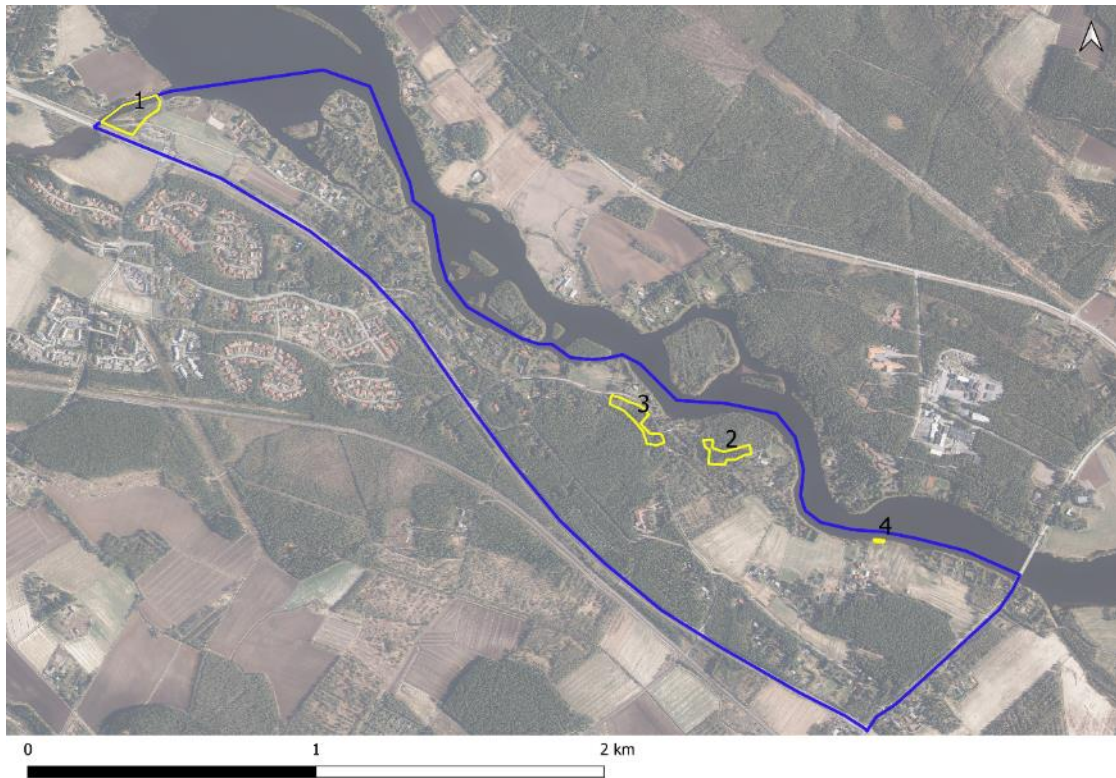
Kuva 4.7. Madekosken itäosan luontotyyppikuviot.

Itäiselle osalle leimallista ovat Marttilan tilan pellot ja tila jokirantoi-
neen. Itäisen osa-alueen jokirannat ovat keski-osan tapaan pääasiassa
hyvin kapeavyöhykkeisiä. Rantavyöhykkeessä on kuitenkin selvä suur-
sara- ja järvikortereunus. Marttilan tilan kohdilla jokivarressa on hyvin
pienialaisesti matalakasvuista rantakasvillisuutta. Itäosan metsien
luontoarvot ovat vähäiset: Marttilankankaan metsikkö on ylispuustol-
taan melko iäkästä männikköä, mutta latvuserrokseltaan likimain
kaksi-ikäisenä melko yksipuolista ja kenttäkerroksen lajistoltaan hyvin
niukkaa. Muut alueen metsät ovat joko hoidettuja talousmetsiä, tont-
tien kapeita reunusmetsiä tai sekundäärisesti kehittyneitä, kulttuuri-
vaikutteisia metsiä.

4.2.2 Arvokkaat luontotyyppikuviot

Tässä kappaleessa on kuvattu kartoitettujen alueiden arvokkaiksi luokitellut kohteet. Luontotyyppikuviot ja arvokohteiden sijainti on esitetty Kuvan 4.8 kuvionumerointi vastaavat tekstin kohdenumerointia.

Kuva 4.8. Madedosken arvokkaat luontotyyppikuviot.

1. Hirosenojan varsi (paikallisesti arvokas)

Hirosenojan itäpuolen rannat ovat puustoittunutta ja pensoittunutta entistä peltoa. Alue rajautuu parkkipaikkaan ja venerantaan. Kohteen arvo perustuu Hirosenojan virtaveden ja sen varsien toimimisena ekologisena yhteytenä. Puusto koostuu pääasiassa pajuista, raidasta ja koivuista. Alueen ollessa entistä peltoa, kenttäkerros on vahvasti kulttuurivaikutteinen (runsain mm. nokkonen, koiranputki, peltokorte ja pelto-ohdake).

2. Koskenrannan lehtomainen kangas (paikallisesti arvokas)

Kuvio käsittää Koskenrannan tieyhteyden pohjois- ja eteläpuolisia tienvarren metsikön osia. Pohjoispuolella tietä kasvaa vanhaa, lähes yksikäistä lehtomaisen kankaan kuusikkoa, jonka läpi virtaa vanha ja syvä, osittain umpeutunut oja. Tien varren ylispuustossa myös mm. vanhoja mäntyjä, koivua ja lehtikuusi. Kuusikon alueella runsaita ovat metsäimarre, metsätähti, oravanmarja, käenkaali ja metsäkorte. Kulttuurilajeista alueen itäosassa kasvaa mm. rohtovirmajuurta ja punaailakkia. Ojassa on viipyvää vettä ja mm. lehvä-/kilpisammalia (*Plagiomnium/Cinclidium*). Alueella on vähän järeähköäkin lahopuuta.

3. Konttisentien eteläpuolinen tuore kangas (paikallisesti arvokas)

Kohde rajautuu pohjoisessa Konttisentiehen ja on kapea tienvarren metsikkö. Kuvion eteläpuolella metsä jatkuu harvennettuna tuoreena kankaana. Kuvio on latvuserrokseltaan eri-rakenteista ja monikäistä, vaikka hoitohistoria näkyykin nuorimman alikasvoksen vähyytenä. Poikkeaa latvuserroksen ilmeeltään kuitenkin selvästi alueen muista havumetsistä. Puusto on kuusivaltaista ja seassa muutamia iäkkäitä mäntyjä. Vähäisesti myös pysty- ja maalahopuita. Kenttäkerros koostuu tavanomaisista tuoreen kankaan lajeista. Sammalkerros melko yhtenäinen.

5. Marttilan matalakasvuinen jokiranta (paikallisesti arvokas)

Marttilan tilan alueella pellot muuttuvat penkereen alapuolella pääasiassa kapeaksi vesirajan korte- ja suursarakaistaleeksi, jossa muuta rantalajistoa ei juuri esiinny. Poikkeuksen muodostaa kuvion pienialainen matalakasvuinen joenrannan osa. Kohteella kasvaa runsaana

esiintyvien lajien (järvikorte, peltokorte, viilto-/vesisara) ohella mm. vähäisesti hapsiluikkaa ja hentosuolaketta.

Kuva 4.9. Marttilan matalakasvuista rantaa on pienialaisesti.

Kuva 4.10. Rantatöyrään alapuolella on saraikkoa tai saravyöhykettä, joka muuttuu kapeaksi kortteikoksi.

Pengervallin alueen kasvillisuus on tavanomaisempaa piennar- ja rantalajistoa (rönsyleinikki, mesiangervo, pajujen ja lepän taimet, hevонhierakka, rantamatara, niittyleinikki, rentukka).

Kohde on pinta-alaltaan hyvin pieni ja hapsiluikan ja hentosuolakkeen osalta niukka. Kasvillisuudeltaan se ei edusta kovin hyvin yhtäkään matalakasvuisten sisävesirantojen tai perinnebiotooppien kasvillisuutta (esim. hapsiluikkaniittyjä). Tästä huolimatta kohde on arvioitu arvo-kohteeksi, koska matalakasvuiset rantaluontotyypit ovat pääasiassa uhanalaisia ja ne toimivat useiden uhanalaisten tai harvinaistuneiden rantalajien elinympäristönä. Lisäksi Marttilan tilan ranta-alueella on ainakin menneinä aikoina ollut todennäköisesti jonkin asteista laidunusta, joka puoltaa kohteen arvoluokitusta perinnebiotooppien näkökulmasta.

Muutokset suhteessa vuoden 2011 selvitykseen

Vuoden 2011 selvityksessä (Pöyry 2011) arvokkaiksi kohteiksi oli selvitysalueelta tunnistettu jokivarren sisävesien suursaraniityt ja Kontti-senkankaan karukkokangaskuviot (ks. kuva 3.3). Näistä kumpaakaan kohdetta ei otettu mukaan tässä selvityksessä tunnistettuihin arvokoh-teisiin. Perusteet on esitetty kohdekohtaisesti alla.

Sisävesien suursaraniityt: vuoden 2011 jälkeen luontotyyppin kuvausta on tarkennettu (Kontula & Raunio 2018). Jokien ja järvien rantaniity-jen osalta on todettu: "Kasvillisuus muodostaa rannan suuntaisia vyö-hyhteitä korkeuden, suojaisuuden ja maaperän mukaan... Niitty-vyöhykkeet ovat jokien varsilla melko kapeita, kun taas järvien ran-noilla ne voivat olla varsin laajoja." Tässä selvityksessä Oulujoen var-silta ei tunnistettu yhtään varsinaista rantaniityä. Keskeisenä perus-teena rajaamattomuudelle oli saraisuuden kapeus rantavyöhykkeessä. Kaikilla kohteilla saraisuus rajoittui rantaviivan alueelle ja oli hyvin ka-pea ilman selvää laajempaa vyöhykkeisyyttä (Kuva 4.11).

Kuva 4.11. Vuoden 2011 luontoselvityksessä rajatun suursaraniitin aluetta.

Karukkokangas: Metsäluontotyyppien osalta tässä selvityksessä on painotettu metsien luonnontilaisuuden rakenteellisia piirteitä ja edustavuutta (ikä rakenne, eri-ikäinen latvuserros, lahoppuut, kenttäkerroksen edustavuus). Konttisenkankaan karukkokankaan kuvio kuuluu Konttisenkankaan hiljattain voimakkaasti käsiteltyyn metsikköalueeseen, jonka puusto on suhteellisen nuorta ja yksi-ikäistä. Alueella ei ole lahoppuuta ja maanpintaa on rikottu työkoneilla. Kohteen luontoarvot ovat alhaiset ja vastaavat voimakkaasti käsiteltyjä nuoria metsiä.

- 4.2.3 Luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain luontotyytit
Selvitysalueelta ei tunnistettu luonnonsuojelulain 29 §, metsälain 10 § tai vesilain 11 § mukaisia luontotyytejä.

4.2.4 Uhanalaiset tai muu huomionarvoinen lajisto

Selvityksessä havaittiin keltakurjenmiekkaa, jonka Hirosenojan varren kasvustot (useita padon yläpuolisella osalla virtavettä) voivat olla luontaisesti levinneitä (havaintoja myös lajitietokeskuksen tiedoissa).

Selvitysalueen itäisimmän osan mökkirannasta on tiedossa vanha sammakonleikin (NT) esiintymä. Lajitietokeskuksen tietojen mukaan esiintymäpaikalla ei havaittu lajia vuonna 1996. Tässä selvityksessä esiintymää ei tarkistettu.

4.2.5 Vieraslajit

Vieraslajeista selvityksessä havaittiin komealupiinia, kurturuusua (katu-alueen istutuksina), jättitattaria, ruttojuurta, viitapihlaja-angervoa (katu-alueen istutuksina) pajuangervoa, angervolajia ja isotuomipihlajaa (Kuva 4.12, Kuva 4.13). Myös pihtalaji, kullero ja osa keltakurjenmiekkakasvustoista oli pihapiirien istutuksia tai niistä pihapiirien reunoille levinneitä (ei kuvissa).

Suurin osa vieraslajien kasvustoista oli melko pieniä. Merkittävin kohde oli keskiosissa sijaitsevan Vanhataival 31-39 kohdilla sijaitseva tontti, jolta on purettu rakennukset joitakin vuosia aiemmin. Nykyisin tontilla on useiden aarien ruttojuurikasvusto, jättitattaria ja melko laajasti myös hankalasti poistettavaa pajuangervoa. Pajuangervo ei ole lakisääteisesti torjuttava laji, mutta sen poistokustannukset ovat suuret, koska lajin torjuminen hankalaa. Käytännössä laji saattaa versoa uudelleen pienistäkin juurenkappaleista. Villiityneenä laji muodostaa tiiviitä, hiljalleen leviäviä yhtenäisiä muut kasvilajit tukahduttavia kasvustoja - aivan kuten useat muutkin angervolajit.

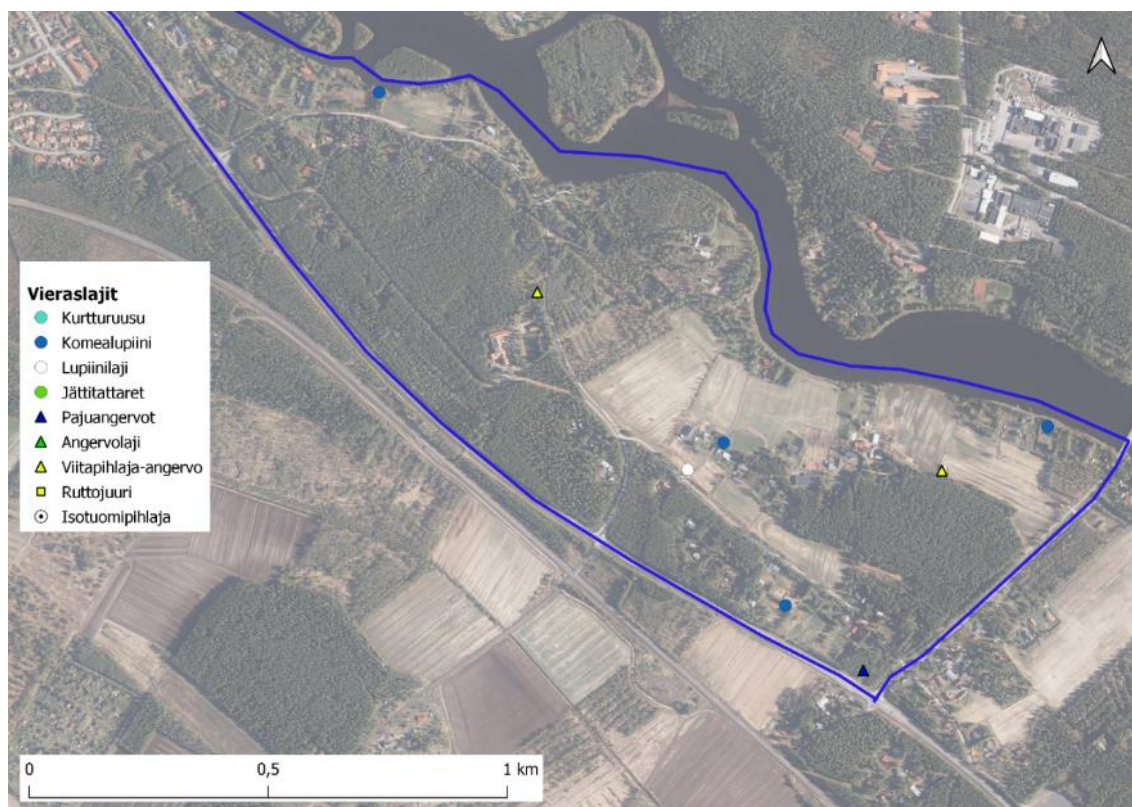

Kuva 4.12. Madedosken länsiosan vieraslajihavainnot.

Komealupiini, kurtturuusu ja jättitattaret kuuluvat kansallisesti haitallisiin vieraslajeihin, jotka tulee huomioida mm. alueen rakentamisessa (torjunta ja pintamaiden käsittely, vieraslajeja kasvavien pintamaiden käyttökelvottomuus viherrakentamisen pintamaina).

Isotuomipihlajan havaintoihin on otettu mukaan vain isot ryhmät, jotka olivat pihojen/katu-alueen istutuksia. Yksittäisiä isotuomipihlajan taimia ei maastossa huomioitu (lajia esiintyy, mutta metsissä se ei välttämättä muodosta paikallista lajistoa haittaavia kasvustoja).

Kuva 4.13. Madedosken itäosan vieraslahjahavainnot.

Muista puutarhakarkulaisista alueella tavattiin kolmella kohteella kelta-kurjenmiekkaa: itäisimmän osan puretun mökin tontti, keskiosan viljelypalsta ja Hirosenoja. Hirosenojan varren kasvustot voivat olla luontaisesti levinneitä.

Vieraslajeja koskeva lainsäädäntö

Laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta 1709/2015 (voimaantulo 2016) täsmentää EU:n vieraslajiasetuksen määräyksiä mm. haitallisten vieraslajien leviämisen ehkäisemisestä ja vähentämisestä. Lain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta 704/2019, jolla kumottiin vuonna 2016 voimaan tullut ensimmäinen vieraslajiasetus.

Vieraslajilain 4 §:n mukaan kiinteistön omistajan tai haltijan on huolehdittava kohtuullisista toimenpiteistä kiinteistöllä esiintyvän EU:n luetteloön kuuluvan tai kansallisesti merkityksellisen haitallisen vieraslajin hävittämiseksi tai sen leviämisen rajoittamiseksi, jos haitallisen vieraslajin esiintymästä tai sen leviämisestä voi aiheutua merkittävää vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle. Toimenpiteiden kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon haitallisen vieraslajin hävittämiseen tai leviämisen rajoittamiseen käytettävissä olevat tavanomaiset keinot, toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset sekä toimenpiteillä saavutettavissa oleva hyöty suhteessa kustannuksiin.

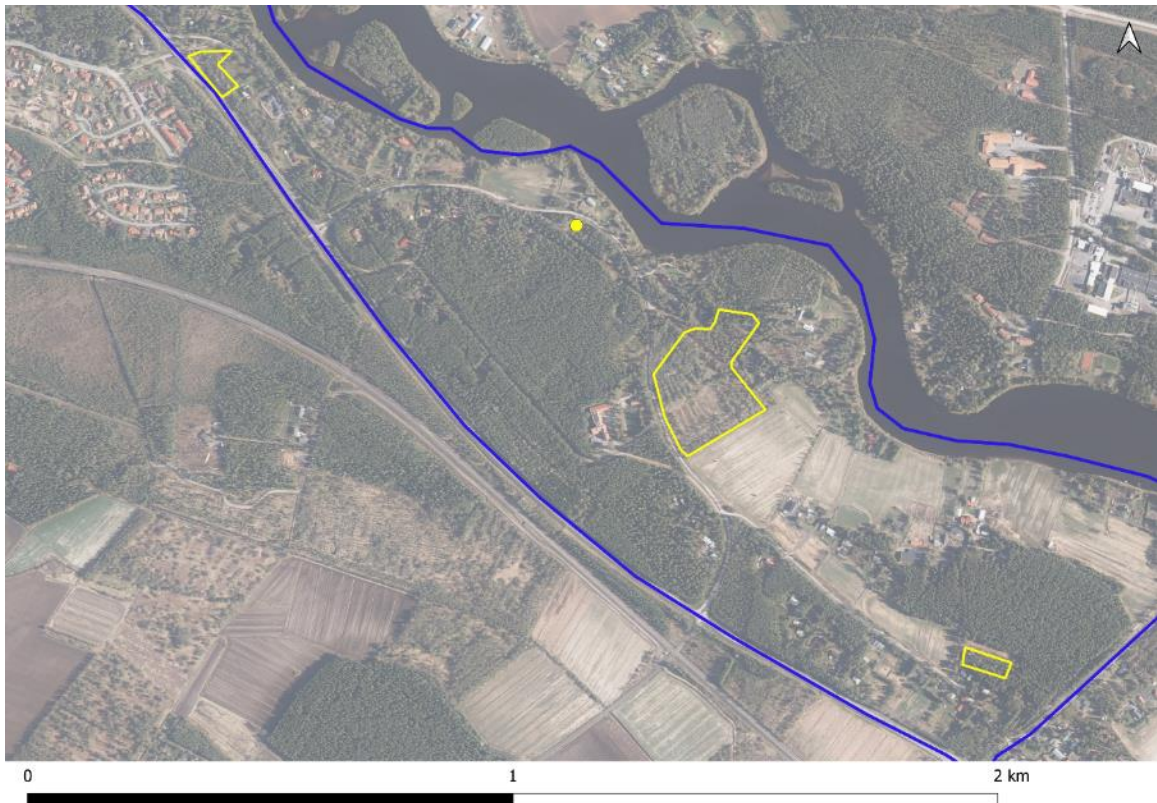
Kansallisesti merkityksellisiä haitallisia vieraskasvilajeja ovat: alaskanlupiini, hamppuvillakko, tarhatatar, japanintatar, sahalinintatar (edelliset kolme lajia kuuluvat ryhmään **jättitattaret**) kanadanveisirutto, **komealupiini**, **kurturuusu** ja lännenpalsami. Kansallisen asetuksen lajilistan lisäksi EU:n asetuksella haitallisiksi vieraslajeiksi on koko unionin alueella säädetty mm. jättiputket (armenian-, kaukasian- ja persianjättiputki) ja jättipalsami. Näitä lajeja ei myöskään saa kasvattaa tai päästää ympäristöön ja lisäksi lajeja koskevat vieraslajilain 4 §:n mukaiset torjuntavelvoitteet.

4.3 Soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeille

Suunnittelualueelta tai sen läheisyydestä ei ole juurikaan tiedossa havaintoja luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista.

Liitteen IV (a) lajeista suunnittelualueella tai sen vaikutusalueella voisi sijainnin (kaupunkirakenne), elinympäristöjen rakenteen ja laadun puolen esiintyä lähinnä lepakoita. Lepakoista Oulun tasalla esiintyy lähinnä pohjanlepakkoa. Havaintotietojen valossa viiksi-/isoviiksisiipalla ja vesisiipalla levinneisyys ei ulotu Oulun tasalle ja pikkulepakko on puolestaan satunnainen.

Kuva 4.14. Luontodirektiivin liitteen IV a lajeille soveltuvat kohteet. Aluerajaukset edustavat liito-oravalle jokseenkin soveltuvia metsiköitä ja pistekohde lepakoiden lisääntymis- tai talvehtimispaikaksi soveltuvaa hylättyä vajaa tai maakellaria.

Lepakot

Hiirosenojan varresta on aiempi havainto pohjanlepakosta. Lepakot voivat rakennusten ohella levähtää ja lisääntyä ainakin puiden koloissa ja louhikoissa/kivikoissa. Sopivia lisääntymis- ja talvehtimispaikkoja ovat myös vanhat kellarit, yms. rakenteet.

Kuva 4.15. Keskiosan vanhempaa rakennuskantaa (Vanhataival).

Madedosken viheralueilta ei löydetty selkeitä lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi soveltuvia kohteita, vaikka kolopuita alueella varmasti onkin (alueella pesii ainakin käpytikkoja). Kiinteistöjen rakennuskanta on sen sijaan sekä iältään että rakenteeltaan hyvin vaihtelevaa. Käytännössä alueella on melko runsaasti lepakoille soveltuvia rakennuksia. Rakennusten paisteisuuden ja rakennuskannan iän perusteella potentiaalisimpia lepakkoalueita ovat ainakin Lukantien varren

paisteiset ja iäkkäämmät rakennukset ulkorakennuksineen, Heikkilänsaaren iäkkäämmät rakennukset, Vanhataipaleen ja joen väliset vanhat rakennukset sekä Marttilan tilan alueet ulkorakennuksineen. Muitakin lepakoille hyvin soveltuvia rakennuksia alueella on todennäköisesti. Pihapiirit eivät kuuluneet selvitysalueeseen. Konttisenkankaalla pihapiirien tuntumasta löydettiin kuitenkin yksi vanha kellarirakennus, joka voi toimia (lisääntymispaikaksi yleensä liian kylmiä) levähdys- tai talvehtimispaikkana. Kellarin sijainti on merkitty kuvaan 4.14. Alueelle suositellaan erillisen lepakkoselvityksen tekemistä, mutta selvitysalueen laajuuden vuoksi lepakkoselvitys olisi hyvä kohdentaa ensisijaisesti muuttuvan maankäytön alueille (esim. asemakaavoitusvaihe).

Kuva 4.16. Konttisenkankaan koillisreunan vaja/maakellari saattaa soveltua lepakoiden talvehtimis- tai levähdyspaikaksi.

Liito-orava

Madedosken alueella on muutamia liito-oravalle jokseenkin soveltuvia haapaa kasvavia metsiköitä (Kuva 4.14), joista osa sijaitsee asuntojen tonteilla. Kaikki rajatut kohteet on luokiteltu lajille jokseenkin soveltuviksi. Pääasiassa kohteita luonnehtii varttuneen haavan ja muiden lehtipuiden runsaus. Alueelta ei tunnistettu yhtään lajille hyvin soveltuvaa, kuusta kasvavaa suojaista sekametsää. Laajin jokseenkin soveltuva alue on Madedosken koulua vastapäätä sijaitseva lehtimetsä, jossa on jonkin verran varttunutta haapaa. Haavikko kytkeytyy Koskenrannan pohjoisreunan vanhaan kuusikkokaistaleeseen.

Kartalle ei ole rajattu Konttisenkankaan luoteisosan yksityistonttien pihvoja ja niiden reunametsiä. Tällä osalla on varttunutta, järeämpää haapaa melko runsaasti, mutta kohteen sijaitessa pihapiirien alueilla, näitä ei ole rajattu.

Viitasammakko

Alueelta ei löydetty viitasammakolle hyvin soveltuvia elinympäristöjä. Tyypilliset lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat luhta- tai vesikasvillisuutta kasvavia avoimia kosteikkoja, rantoja tai lahtia. Lajia tavataan myös avoimilla rimpisoilla. Oulujokivarsi ei virtauksen ja vedenpinnan vaihtelun vuoksi ole katsottu lajille soveltuvaksi elinympäristöksi.

Muita luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja ei tässä yhteydessä ole katsottu tarpeelliseksi käsitellä tarkemmin.

5 Tulokset Pikkarala

5.1 Pesimälinnusto

Pikkaralan selvitysalueella havaittu lajisto koostuu valtaosin metsä- ja kulttuuriympäristöjen lajeista. Harvalukuisemmista metsälajeista alueella tavattiin töyhtötiainen ja peukaloinen. Muut metsälajit edustavat Oulun seudulle tavanomaisempaa tai runsaampaa lajistoa. Lisäksi alueella havaittiin joitakin kulttuurilajeja (mm. pääskyt, varpuset, kottarainen). Varsinainen puoliavointen ja avointen alueiden lajisto rajoittui pensaskerttuun, kuoviin ja töyhtöhyppään. Kosteikkolajeista alueen koillisreunalla tai sen ulkopuolella havaittiin valkoviklo, taivaanvuohi ja pajusirkku. Petolinnuista alueella pesi varpushaukka.

Selvitysalueella tehtiin havaintoja yhteensä 39 lajista, jotka valkovikloa ja taivaanvuohia lukuun ottamatta tulkittiin alueella pesiviksi. Parimäärällisesti linnusto ei ollut missään osissa selkeästi tiheämpää tai edustavampaa kuin selvitysalueella keskimäärin. Selvitysalueen keskiosien havupuuvaltaiset metsät olivat laajuudestaan huolimatta vähälajisia ja harvaparaisia. Selvitysalueen paikallisesti arvokkaammaksi alueeksi katsottiin kuitenkin hevostallin ympäristö, joka toimii mm. varpusten, kottaraisen ja pääskylajien elinympäristönä.

Taulukko 2. Pikkaralan linnustoselvityksessä havaitut lajit. Parimääriä on esitetty vain harvalukuisemmista tai suojelullisesti huomionarvoisista lajeista. UH = lajin kansallinen uhanalaisluokitus. NT = silmälläpidettävä, VU = vaarantunut, EN = erittäin uhanalainen. Tyhjät vastaavat luokkaa LC = elinvoimainen.

Laji	UH	Havaitut parit	Pesiminen	Lisätietoa
varpushaukka		1	+	pesälöytö ja 1 vanha pesä
lehtokurppa		1	+	maastopoikue
taivaanvuohi	NT	0-1	+/-	ulkopuolinen kosteikko?
töyhtöhyppä		1	+	
valkoviklo	NT	1	-	kosteikolla tn. muuttava
kuovi	NT	3-4	+	
sepelkyyhky		+	+	
käpytikka		+	+	1 reviiri
haarapääsky	VU	2	+	hevostila
räystäspääsky	EN	2	+	hevostila
metsäkirvinen		+	+	vain muutama reviiri
västäräkki	NT	+	+	
rautiainen		1	+	
punarinta		+	+	
mustarastas		+	+	
räkättirastas		+	+	
laulurastas		+	+	
punakylkirastas		+	+	
lehtokerttu		2	+	2 reviiriä
hernekerttu		+	+	
pensaskerttu	NT	1	+	
pajulintu		+	+	
tiltaltti		3	+	
hippiäinen		+	+	
harmaasieppo		+	+	
kirjosieppo		+	+	
sinitiainen		+	+	

talitiainen		+	+	
töyhtötiainen	VU	1	+	vain Kainuuntien varren metsä
kottarainen		1	+	hevostila
harakka	NT	5	+	Vähintään 5
varis		+	+	
varpunen	EN	5-8	+	hevostila ja asutus
pikkuvarpunen		+	+	
peippo		+	+	
vihervarpunen		+	+	
punavarpunen	NT	1	+	lisäksi 2 rev. ulkopuolella
punatulkku		1	+	
keltasirkku		+	+	

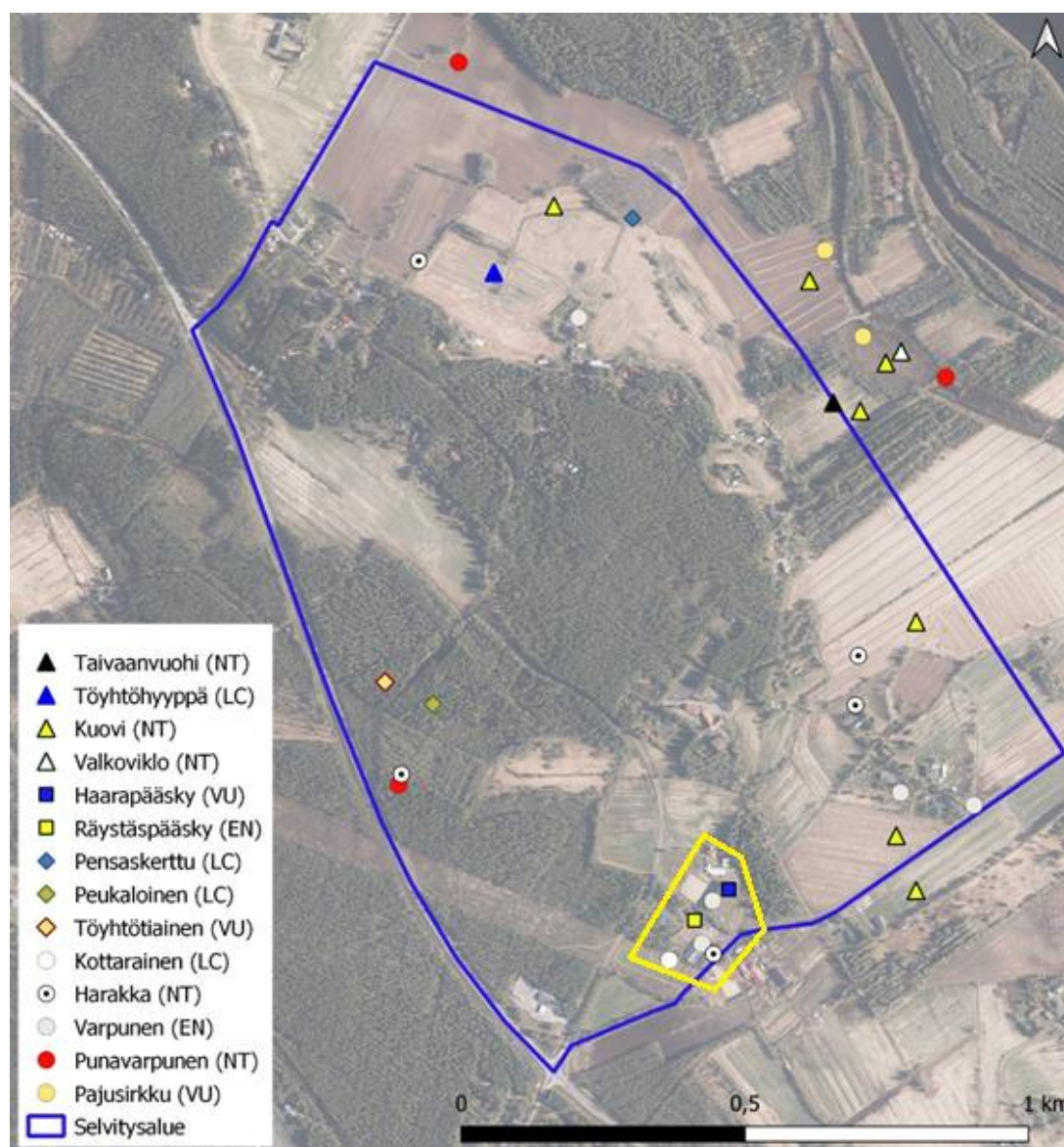
39 lajia, joista 37-38 selvitysalueella

5.1.1 Huomionarvoiset pesimälajit

Selvitysalueella pesivistä lajeista räystäspääsky ja varpunen on luokiteltu erittäin uhanalaisiksi (EN) lajeiksi, töyhtötiainen ja haarapääsky vaarantuneiksi (VU) lajeiksi ja kuovi, västäräkki, pensaskerttu, harakka, punavarpunen ja selvitysalueen reunalla havaittu taivaanvuohi silmälläpidettäväksi (NT, pesinee itäpuolen luhdalla). Niin ikään silmälläpidettävä valkoviklo tulkittiin selvitysalueen ulkopuolelta muuttavaksi yksilöksi.

Muita alueella tavattuja huomionarvoisia tai harvalukuisempia lajeja ovat länsiosassa pesinyt varpushaukka (pesälöytö ja vanha pesä), pohjoisosan pelloilla tavattu töyhtöhyppä, pohjoisosan pellonreunan, peukaloinen ja hevostilan kottarainen. Edellä mainitut lajit on luokiteltu elinvoimaisiksi (LC). Lisäksi käki havaittiin selvitysalueen ulkopuolelta.

Kuva 5.1. Pikkaralan alueen huomionarvoiset lintulajihavainnot ja re-
viirit sekä paikallisesti arvokkaan lintualueen raja (hevos-tila)

5.1.2 Linnustollisesti arvokkaat alueet

Ainoaksi paikallisesti arvokkaaksi kohteeksi rajattiin eteläosan hevos-tila (Kuva 5.1). Tilalla tavattiin haarapääskyjä (VU, 2 paria), räystäspääskyjä (EN, 2 paria) ja varpusta (EN, useita pareja).

5.1.3 Aiemmat tiedot alueen linnustosta

Alueelta ei ole tiettävästi aiempia selvitystietoja. Lajitietokeskuksen havaintotietokannassa alueelta on tehty aiemmin hajahavaintoja törmä- ja haarapääskystä, västäräkistä ja kanahaukasta (talviajan havainto).

5.2 Luontotyytit ja kasvillisuus

5.2.1 Yleiskuvaus

Pikkaralan alueella vallitsevat havupuuvaltaiset kankaat ja viljelykset. Alueen metsät ovat talouskäytössä tai hoidettuja asutuksen vierusmetsiä. Vallitsevina metsätyyppeinä ovat tuoreet ja kuivahkot kankaat. Lehtomaisia kankaita esiintyy vain paikoin eteläosan Hakanahossa ja Vasankankaan mäen alaosissa. Lehtokasvillisuus rajoittuu muuttuneisiin metsäympäristöihin. Lehtojen lajeja tavataan metsittyneillä pelloilla ja pihareunojen kulttuurivaikutteisissa reunametsissä.

Alueen suot on ojitettu tai muutettu pelloiksi. Ojittamattomina säilyneitä suokuvioita ei ole. Suokasvillisuuden vallitsevia kuvioita esiintyy ainoastaan muutamalla ojiin rajautuvilla pellonreunan somuuttumilla sekä Kainuuntien varren korpikohteella.

Kuva 5.2. Kainuuntien itäpuolinen ojitetun suon reuna. Kuvan lato liittyy mahdollisesti suolta niitettyjen sarojen ja ruohojen varastointiin karjanrehuksi. Kohde on monilajista, ojitettua ruohoturvekangasta.

Alueelta ei ole perinnebiotooppeja, vaikka asutuksen piirin hoitonurmilla ja pellonreunoilla kasvaa joitakin tavanomaisempia niittyjen lajeja (mm. ahosuolaheinä, harakankello). Vasankankaan itäpuolen pellonreunat ovat aiemmin olleet avoimempia, mistä on merkinä mm. puolukan esiintyminen. Vasankankaan itäpuolinen alue on aiemmin ollut kokonaan peltoa. Osan peltolohkoista on sittemmin annettu metsittyä. Näillä lohkoilla metsien hoito on ollut vähäisempää, mikä näkyy paikoin mm. puuston kerroksellisuutena ja monilajisuutena. Mitään varsinaista luontotyyppiä ne eivät kuitenkaan edusta.

Kuva 5.3. Kainuuntien varren hoidettua männikköä.

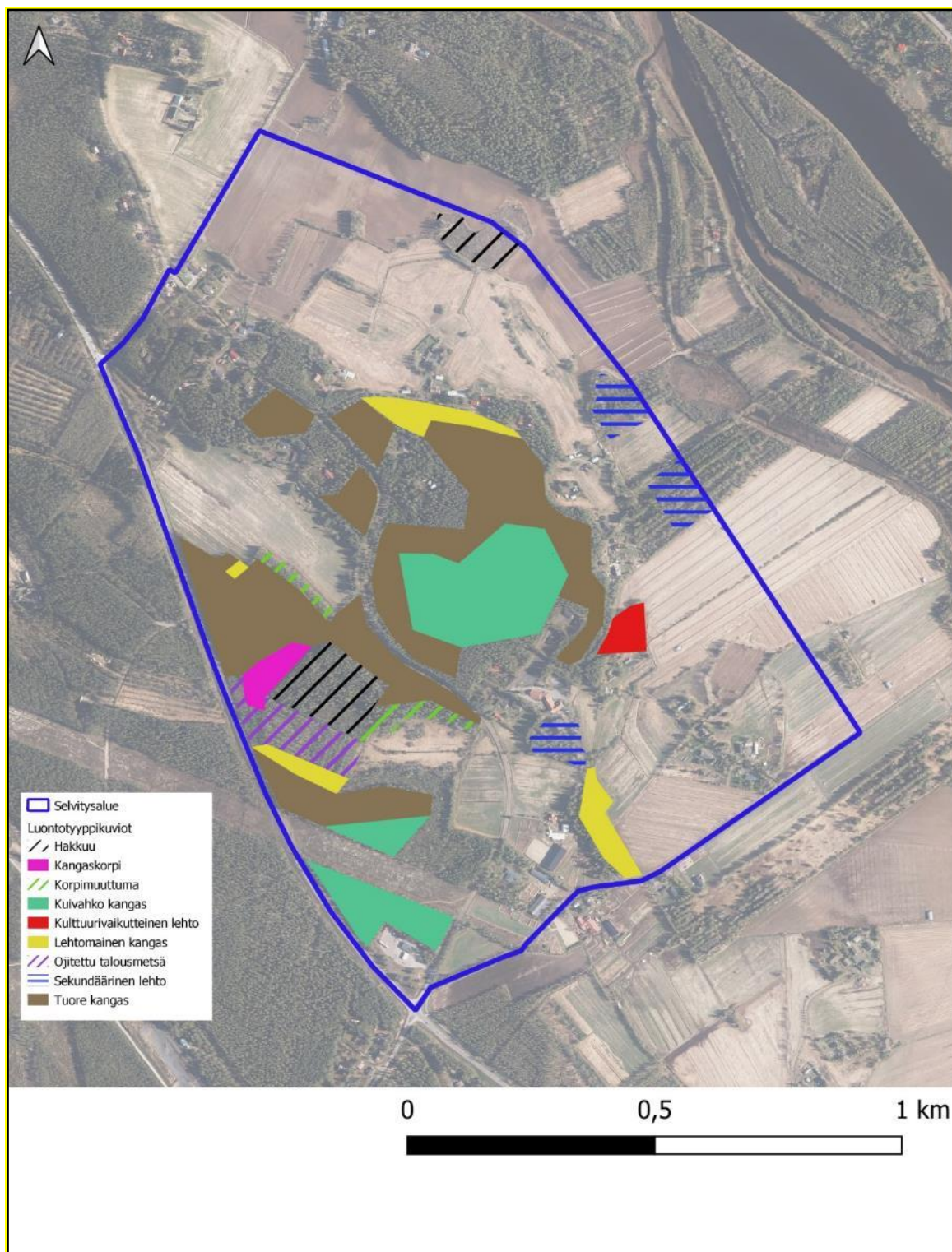

Kuva 5.4. Keskiosan pihapiirin reunuksen avoimen alueen kasvillisuutta.

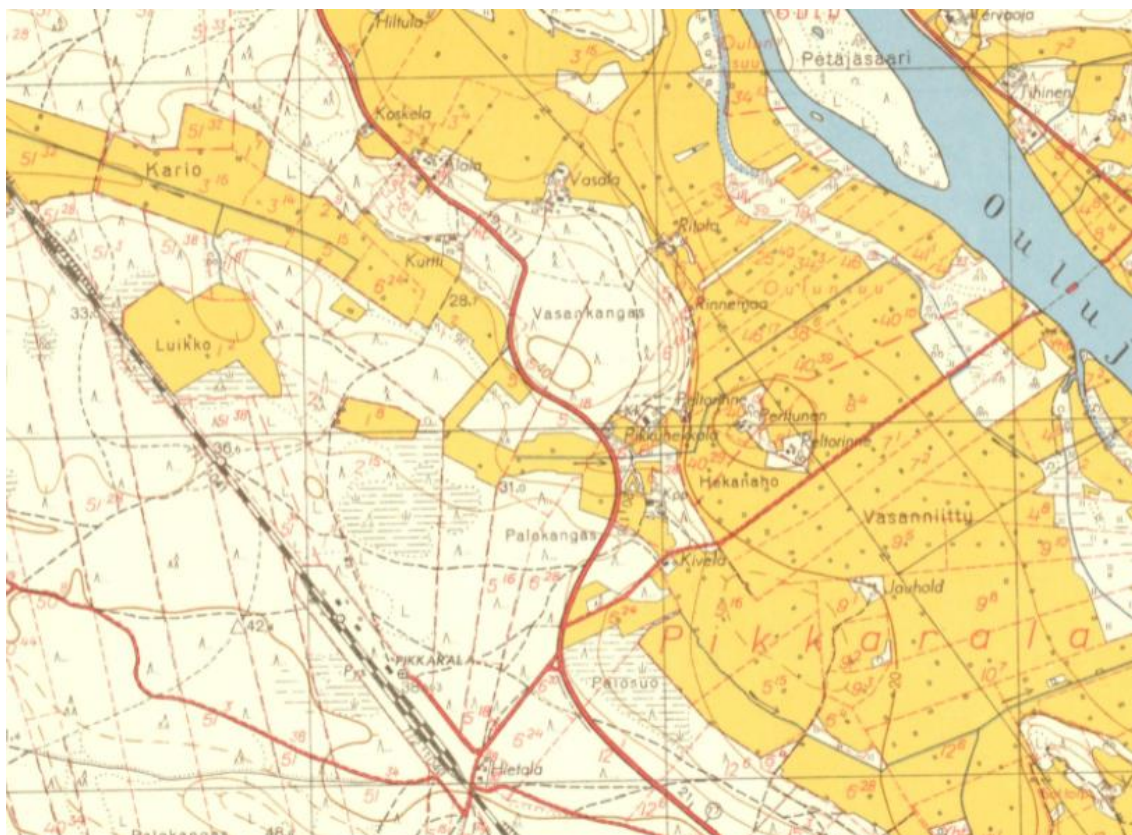
Kuva 5.5. Pikkaralan keskiosan männikköä.

Kuva 5.6. Pikkaralan luontotyyppikuvioit. Viljelysten metsäsaarekkeita ei kuvioitu muuttuneina, kulttuurivaikutteisina reunametsinä.

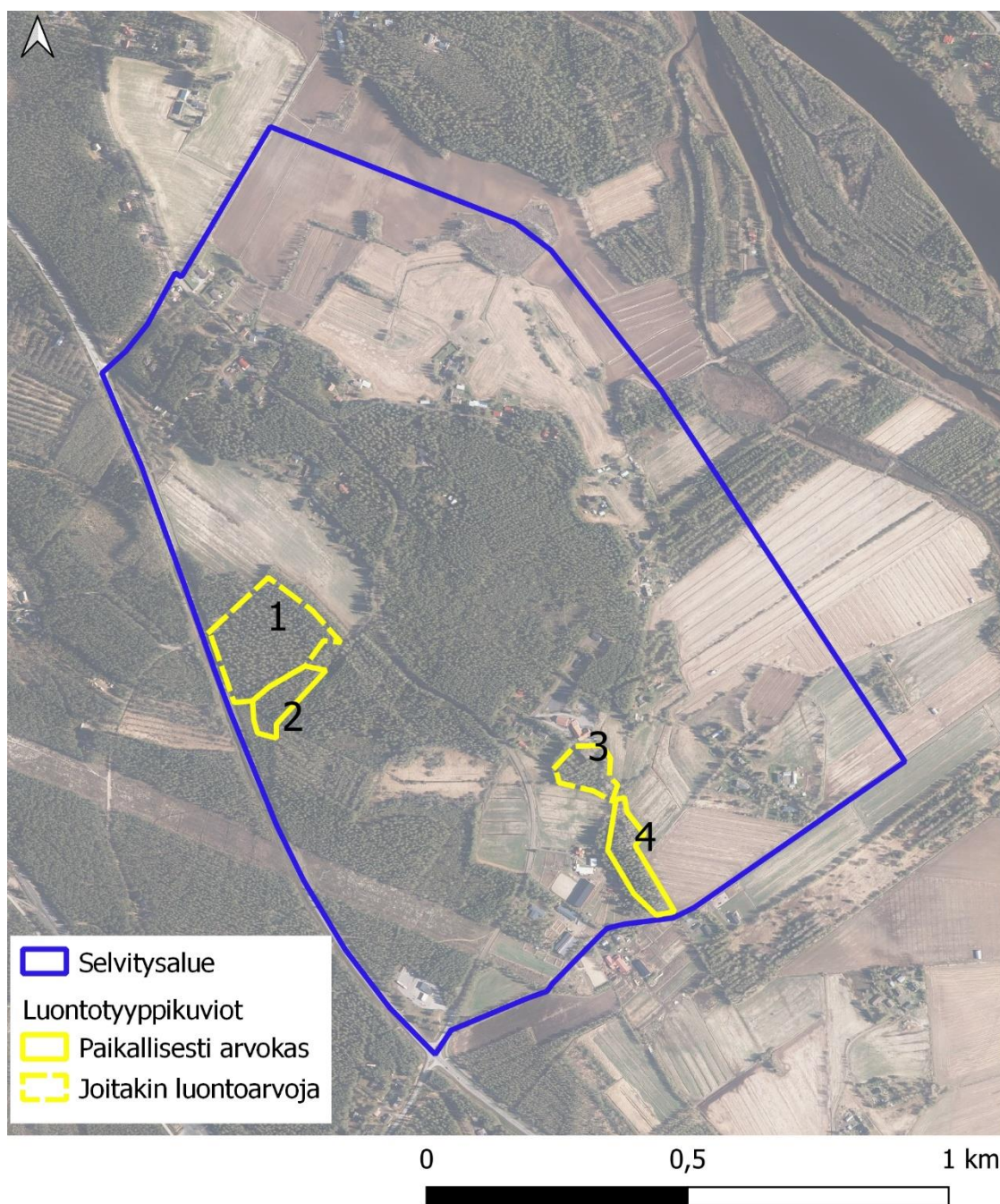

Kuva 5.7. Vuoden 1952 kartta Pikkaralan alueesta. Kainuuntien itäpuoliset suot on sittemmin 1970-luvulla ojitettu.

5.2.2 Arvokkaat luontotyyppikuviot

Kuva 5.8 Pikkaralan arvokkaiden luontotyyppikuvioiden rajaukset ja numerointi. Numerointi vastaa tekstissä esitettyä kuvionumerointia.

1. Tuore kangas (joitakin luontoarvoja)

Kuva 5.9. Kuvion 1 havupuuvaltainen tuore kangas. Puusto on harvahkoa, eikä lahoppua juurikaan ole, mutta latvuseros on moni-ikäistä.

Tuoreen kankaan kuvio, jossa muihin alueen metsiin verrattuna jonkin verran eri-ikäisyyttä ja erilaisuutta. Ylispuusto on pääasiassa iäkkäitä mäntyjä ja varttuneita koivuja. Alikasvos on pääasiassa kuusta. Lahoppuusto on kuitenkin hyvin niukkaa. Metsänkäsittelyhistoria näkyy ylispuuston harvuutena. Eroaa rakenteeltaan kuitenkin pääosasta selvitysalueen muista metsistä. Kenttäkerros vaihtuu tienvarren mustikka-valtaisista aloista paikoin soistumien kaltaisiin metsävarpu-suovarpu aloihin. Vallitsevia lajeja ovat mustikka, kangasmaitikka, kanerva, suopursu, juolukka ja paikoin pallosara. Rajattu eri-ikäisyyden ja ylispuiden iän takia. Alue rajautuu pohjoisessa kuvion ja pellon väliseen ojitettuun korpimuuttumaan.

2. Kangaskorpi (paikallisesti arvokas)

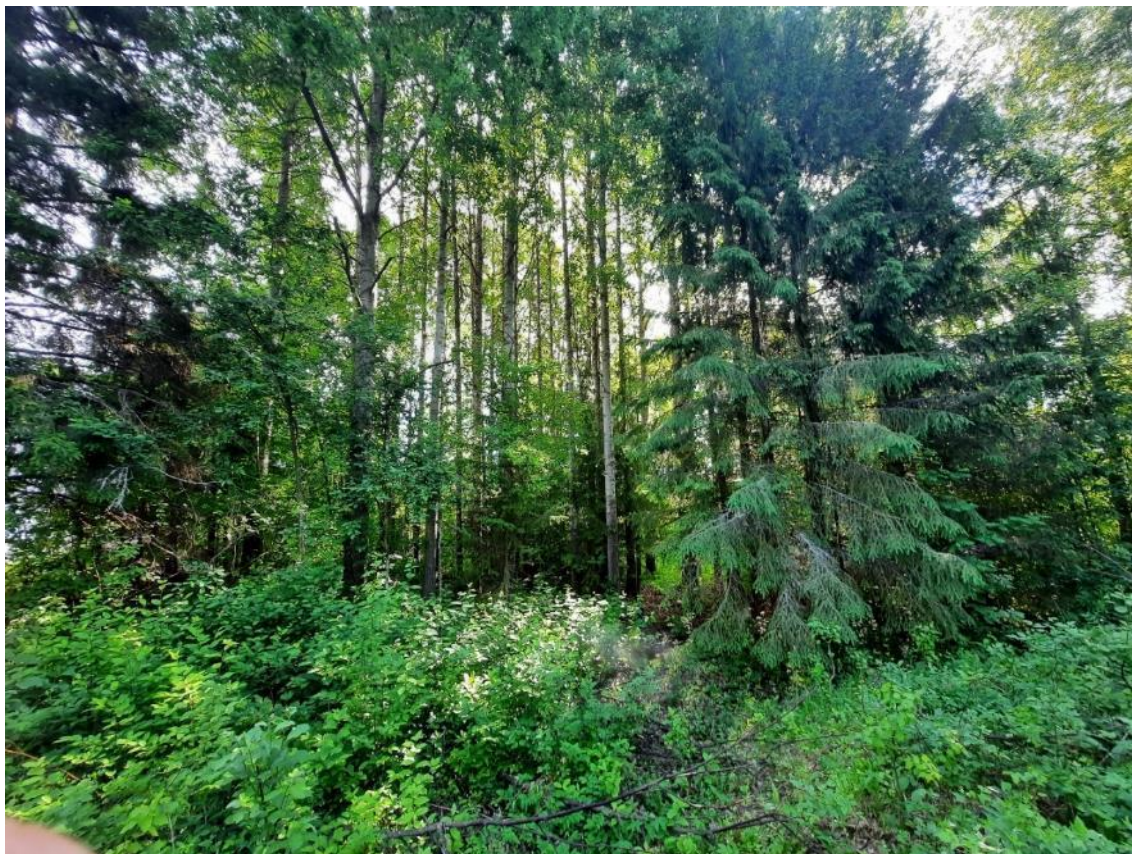

Kuva 5.10. Kuvion 2 kangaskorpea.

Pääasiassa kuusivaltaista kehitysvaiheen tiheää kuusikkoa, jonka kenttäkerros on monin paikoin niukkaa (rahkasammalpinnat ja karikepinnat vallitsevia). Puusto ei ole kovin iäkästä, mutta paikoin jokseenkin erirakenteista. Puustossa sekapuuna on koivu ja metsätien varren muutamat isommat männyt. Alue muuttuu tien puolella lehtipuuvaltaiseksi, nuoreksi hoitometsäksi. Tällä kuvion laideosalla metsäkorte on kenttäkerroksen valtalajina. Valtaosalla kuviota kenttäkerros on kuitenkin harvaa ja valtalajeina ovat metsätähti ja metsäalvejuuri. Muita lajeja ovat jokasuonrahkasammal, korpirahkasammal, mustikka

sekä harvalukuisena myös kilpisammalet, puolukka, pallosara ja viitakastikka.

3. Tuore runsasravinteinen, sekundäärinen lehto (paikallisesti arvokas)

Kuva 5.11. Koulun eteläpuolisen metsittyneen pellon sekundääristä lehtoa.

Koulun eteläpuolinen metsikköalue on entistä peltoa. Pihan reunalla on varttunut, haapaa kasvava sekametsä, joka jatkuu tiheämpänä ja matalampana sekundäärisen lehdon alueena. Lehdon läpi kulkee noro, joka on aiemmin ojitettu, mutta jonkin verran palautunut (ei kuitenkaan luonnontilaisen kaltainen vesiluontotyyppi). Lehdon alueella on runsaasti harmaaleppää, tuomea ja raitaa. Kasvillisuudessa ovat mm. mesiangervo (vähän), huopaohdake, metsäimarre, metsätähti,

sudenmarja, ojakellukka, käenkaali, metsäalvejuuri, lehväsammlia (paikoin), ruusukesammal ja nokkonen. Harmaalepän maalahopuita on paikallisesti paljon.

4. Lehtomainen kangas (paikallisesti arvokas)

Kuva 5.12. Kuviolla 4 lehtomaisen kankaan lajisto paikoin hyvin runsasta.

Kuvio sijaitsee selvitysalueen eteläosassa, Hakanahon itärinteessä. Ylispuuston pääpuulajina on kuusi, sekapuina koivu, nuorehko haapa ja mänty. Ylispuut ovat varttuneita ja alikasvos koostuu valtaosin alle 10 vuotta vanhoista taimista (etenkin pihlaja). Kenttäkerros on valtaosin lehtomaista kangasta, mutta keskiosissa pienialaisesti jopa lehtoa. Alueen lajistoon kuuluvat käenkaali, metsäimarre, mustikka,

oravanmarja, metsätähti, lillukka sekä harvinaisina keskiosassa laikkuna huopaohdake, tesma, karhunputki ja metsäkurjenpolvi.

5.2.3 Luonnonsuojelulain, vesilain ja metsälain luontotyypit

Selvitysalueelta ei tunnistettu luonnonsuojelulain 29 §, metsälain 10 § tai vesilain 11 § mukaisia luontotyyppiejä.

5.2.4 Uhanalaiset tai muu huomionarvoinen lajisto

Alueella ei havaittu uhanalaisia tai muita huomionarvoisia kasvilajeja. Havaittu keltakurjenmiekka on puutarhakarkulainen (lehtomaisella kankaalla, vanhan pihan reunalla).

5.2.5 Vieraslajit

Alueelta ei löydetty haitallisia vieraslajeja. Alueen eteläosassa, Hekalahon lehtomaisen kankaan kuviolla kasvoi yksittäinen pensas?angervolajin esiintymä. Muita vieraslajeja ei havaittu. Todennäköisesti alueen tienvarsilla esiintyy komealupiiniakin, mutta kuljetuilla tieosuuksilla lajeja ei havaittu. Tienvarsia ei kartoitettu kattavasti. Keltakurjenmiekka oli puutarhakarkulaisena (lehtomaisella kankaalla, vanhalla pihatiellä).

Kuva 5.13 Angervolaji- ja keltakurjenmiekkaesiintymien sijainti.

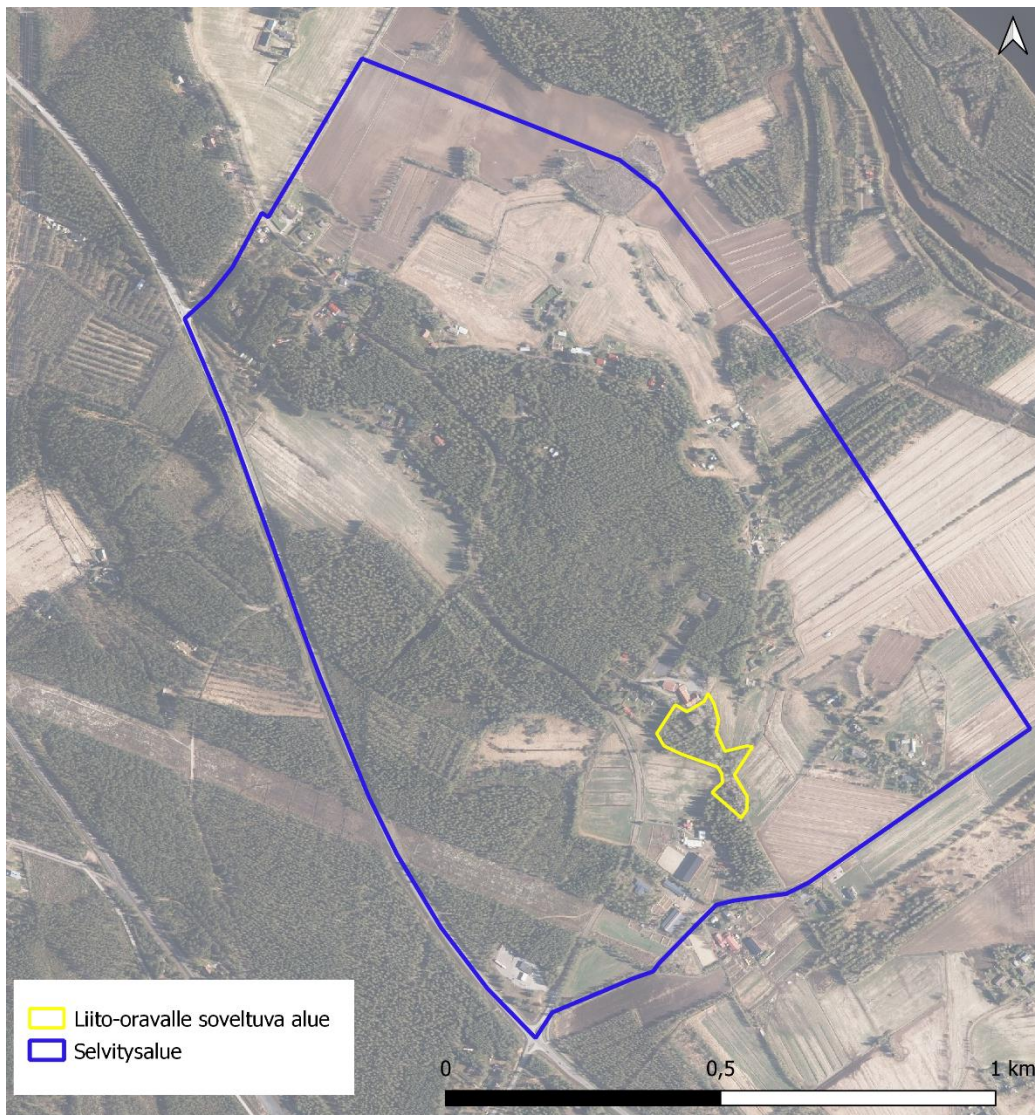
5.2.6 Soveltuvuus luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeille
Suunnittelualueelta tai sen läheisyydestä ei ole tiedossa havaintoja luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista. Liitteen IV (a) lajeista suunnittelualueella tai sen vaikutusalueella voisi elinympäristöjen rakenteen ja rakennuskannan puolesta esiintyä lähinnä lepakoita. Lepakoista Oulun tasalla esiintyy lähinnä pohjanlepakkoa. Havaintotietojen valossa

viiksi-/isoviiksisiipalla ja vesisiipalla levinneisyys ei ulotu Oulun tasalle ja pikkulepakko on puolestaan satunnainen.

Liito-orava

Liito-oravalle soveltuvaksi metsäkuvioksi tunnistettiin ainoastaan koulun tontin eteläosa, jolla kasvaa melko järeitä haapoja.

Kuva 5.14 Liito-oravalle soveltuvan metsäkuvion sijainti.

Liito-oravaselvitys suositellaan tehtäväksi, mikäli muuttavaa maankäyttöä suunnitellaan kyseiselle metsäalueelle tai sen niihin metsäisiin puustoyhteyksiin, jotka kytkevät metsikön muuhun metsäelinympäristöverkostoon (kulkuyhteyksien heikentäminen voidaan tapauskohtaisesti tulkita lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi tai hävittämiseksi, jos laji elää ko. metsikössä).

Lepakot

Alueen rakennuskannassa on useita lepakoille soveltuvia rakennuksia (mm. koulun itäpuolinen hylätty rakennus). Rakennuksia ei tutkittu tarkemmin. Metsäalueilla ei havaittu lajin lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi sopivia kolopuita tai iäkkäitä metsiä.

Alueelle suositellaan erillisen lepakkoselvityksen tekemistä, mutta selvitysalueen laajuuden vuoksi lepakkoselvitys olisi hyvä kohdentaa ensisijaisesti muuttavan maankäytön alueille (esim. asemakaavoitusvaihe).

Viitasammakko

Selvitysalueella ei ole viitasammakolle soveltuvia elinympäristöjä. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat luhta- tai vesikasvillisuutta kasvavia avoimia kosteikkoja, rantoja tai lahtia. Lajia tavataan myös avoimilla rimpisoilla.

Muita luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja ei tässä yhteydessä katsota tarpeelliseksi käsitellä tarkemmin.

6 Maankäytön suositukset

Luontoselvityksen tulosten perusteella ei esitetä ehdottomia, lakiin perustuvia maankäytön rajoitteita. Paikallisesti arvokkaat kohteet suositellaan kuitenkin säästämään tai huomioimaan maankäytössä mahdollisuuksien mukaan. Maankäytössä tulee huomioida Madedosken osalta vieraslajiesiintymät. **Vieraslajiesiintymät suositellaan poistettavaksi ennen varsinaista rakentamisvaihetta. Rakentamisen aikana vieraslajien leviäminen tulee estää asianmukaisin rajoittein (mm. vieraslajiesiintymien maamassojen käyttökielto maisemoinnissa).**

Lepakoiden ja liito-oravan osalta suositellaan tehtävän tarkemmat selvitykset maankäyttöratkaisun tarkennuttua asemakaavoitusvaiheessa.

7 Viitteet

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 703 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 – Luontotyyppien punainen kirja. Osa 2 - luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 5/2018. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki. 925 s.

Maanmittauslaitos. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Oulun kaupunki 2021. Oulun kaupungin karttapalvelu.

Pöyry Oy 2011. Madedosken I osa-alueen asemakaavan luontoselvitys. Oulun kaupunki

Sierla, L, Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 742, Luonto ja luonnonvarat, s. 114.

Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen Ympäristökeskus. Ympäristöopas 109. 196 s.

